

Transect-rapport 1980

**Wassenaar, Prinsenwijk
Gemeente Wassenaar (ZH)**

Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase

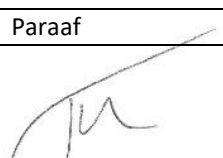
transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Wassenaar, Prinsenvijk. Gemeente Wassenaar (ZH). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.
Rapportnummer	Transect-rapport 1980
Auteur	M. Verboom-Jansen MSc, J. Rap MA
Versie	Definitief
Datum	01-03-2019
Projectnummer	18090075
Onderzoeksmelding	4655608100
Opdrachtgever	Gemeente Wassenaar Postbus 499 2240 AL Wassenaar
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Wassenaar
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Toetsing rapport bevoegde overheid	Goedgekeurd
Omslagafbeelding	Foto van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales Senior KNA Prospector	20-12-2018	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Wassenaar heeft Transect b.v. in december 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied dat bestaat uit vier deelgebieden in Wassenaar, aan de Prinses Marielaan en Raadhuislaan (gemeente Wassenaar). Binnen het plangebied worden straten opnieuw ingericht en wordt de riolering vervangen en/of nieuw aangelegd. Het onderhavige archeologische onderzoek vindt plaats in het kader van de hiervoor benodigde omgevingsvergunning.

Vanuit het bestemmingsplan 'Paraplubestemmingsplan Cultureel Erfgoed Wassenaar- panden, objecten en archeologie (2018)' bestaat voor het plangebied een archeologische onderzoeksplicht. De reden hiervoor is dat er bij de voorgenomen ingreep dermate grondverzet zal plaatsvinden, dat de oorspronkelijke bodem - en eventueel aanwezige archeologische resten - in het gebied kunnen worden verstoord. Dit rapport beschrijft de resultaten van een archeologisch vooronderzoek in het plangebied en voorziet in die plicht.

Uit het vooronderzoek is gebleken dat in het plangebied (alle deelgebieden) sprake is van een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden. Deze verwachting hangt samen met de ligging van het plangebied in het historische landgoed De Paauw, dat een oorsprong kent in de late 16e eeuw. Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat de ondergrond een sterke mate van roering kent, mogelijk samenhangend met de aanwezigheid van een grote hoeveelheid kabels en leidingen, maar dat deze ook juist kan zijn veroorzaakt door de aanleg van de het landgoed. Daarmee kent het plangebied vanaf maaiveld tot een diepte van 80-95 cm -Mv een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit de Nieuwe tijd, samenhangend met tuinaanleg en landgoedontwikkeling.

Daarnaast is vastgesteld dat in de top van de resterende duinafzettingen in deelgebied 2 nog sprake is van een restant van bodemvorming. Daarmee vormt ook de top van het duinzand nog een intact archeologisch relevant niveau, waarin zich archeologische waarden uit de periode Late Bronstijd – Late Middeleeuwen kunnen bevinden. Door de staat van de ondergrond is het niet mogelijk geweest om tot in de kalkrijke strand- of strandwal afzettingen te boren, waardoor het vooralsnog niet duidelijk is of sprake is van een archeologisch relevant niveau in deze afzettingen. Vooralsnog behoud het plangebied daarom ook een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit het Neolithicum tot en met de IJzertijd.

Advies

In het plangebied (alle deelgebieden) is vooralsnog sprake van een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden.. De voorgenomen ingrepen, de aanleg van nieuwe riolering op een diepte van 0,65 tot 1,43 m -Mv zal waarschijnlijk voor een verstoring van het archeologisch relevante niveau zorgen. Wij adviseren daarom om voorafgaand aan de voorgenomen ingrepen een aanvullend archeologisch onderzoek uit te laten voeren naar de exacte aard en waarde van de potentiële archeologische resten In overleg met het bevoegd gezag kan er wellicht voor worden gekozen om de aanwezige archeologische waarden gelijktijdig met de civieltechnische werkzaamheden te documenten. Een dergelijk onderzoek kan het beste worden uitgevoerd conform het protocol Definitief Onderzoek (DO), variant Archeologische Begeleiding (AB). De kaders en wetgeving waarbinnen een dergelijk onderzoek moet worden uitgevoerd dient van te voren te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat voorafgaand aan het onderzoek moet zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag, de gemeente Wassenaar.

Het bovenstaande vormt een advies. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Wassenaar, om op basis van de resultaten van dit rapport een selectiebesluit te nemen over de daadwerkelijke omgang

met potentiële archeologische waarden in het plangebied. Dit besluit kan en mag afwijken van hetgeen is geadviseerd door Transect.

Inhoud

1.	Aanleiding.....	5
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek.....	6
3.	Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied	7
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	9
5.	Beleidskader	10
6.	Landschap, geomorfologie en bodem.....	11
7.	Archeologische waarden en onderzoeken	13
8.	Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen	15
9.	Gespecificeerde archeologische verwachting	18
10.	Resultaten veldonderzoek.....	20
11.	Conclusies en advies.....	24
12.	Geraadpleegde bronnen	25
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	27
Bijlage 2.	Situatie	28
Bijlage 3.	Archeologiebeleid	29
Bijlage 4.	Geomorfologie	30
Bijlage 5.	Geoarcheologie	31
Bijlage 6.	Maaiveldhoogte	33
Bijlage 7.	Bodem	34
Bijlage 8.	Archeologische waarden en onderzoeken	35
Bijlage 9.	Historische kaarten	36
Bijlage 10.	Boorpuntenkaart.....	42
Bijlage 11.	Foto's van boringen.....	43
Bijlage 12.	Boorbeschrijvingen.....	44

1. Aanleiding

In opdracht van de gemeente Wassenaar heeft Transect b.v.¹ in december 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied dat bestaat uit vier deelgebieden in Wassenaar, aan de Prinses Marielaan en Raadhuislaan (gemeente Wassenaar). Binnen het plangebied worden straten opnieuw ingericht en wordt de riolering vervangen en/of nieuw aangelegd. Het onderhavige archeologische onderzoek vindt plaats in het kader van de hiervoor benodigde omgevingsvergunning.

Vanuit het bestemmingsplan 'Paraplubestemmingsplan Cultureel Erfgoed Wassenaar- panden, objecten en archeologie (2018)' bestaat voor het plangebied een archeologische onderzoeksplicht. De reden hiervoor is dat er bij de voorgenomen ingreep dermate grondverzet zal plaatsvinden, dat de oorspronkelijke bodem - en eventueel aanwezige archeologische resten - in het gebied kunnen worden verstoord. Dit rapport beschrijft de resultaten van een archeologisch vooronderzoek in het plangebied en voorziet in die plicht.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1.

---

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.0, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek, te weten een archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Aan de hand van beschikbare informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik binnen en rondom het plangebied, wordt de kans bepaald dat binnen het plangebied archeologische resten kunnen voorkomen. Hiervoor is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers voorhanden historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geologisch-geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur en van lokale amateurs of verenigingen.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O).

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
2. Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
3. In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
4. Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegd gezag een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

Het onderzoek is uitgevoerd conform protocollen 4002 (bureauonderzoek) en 4003 (inventariserend veldonderzoek) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1).

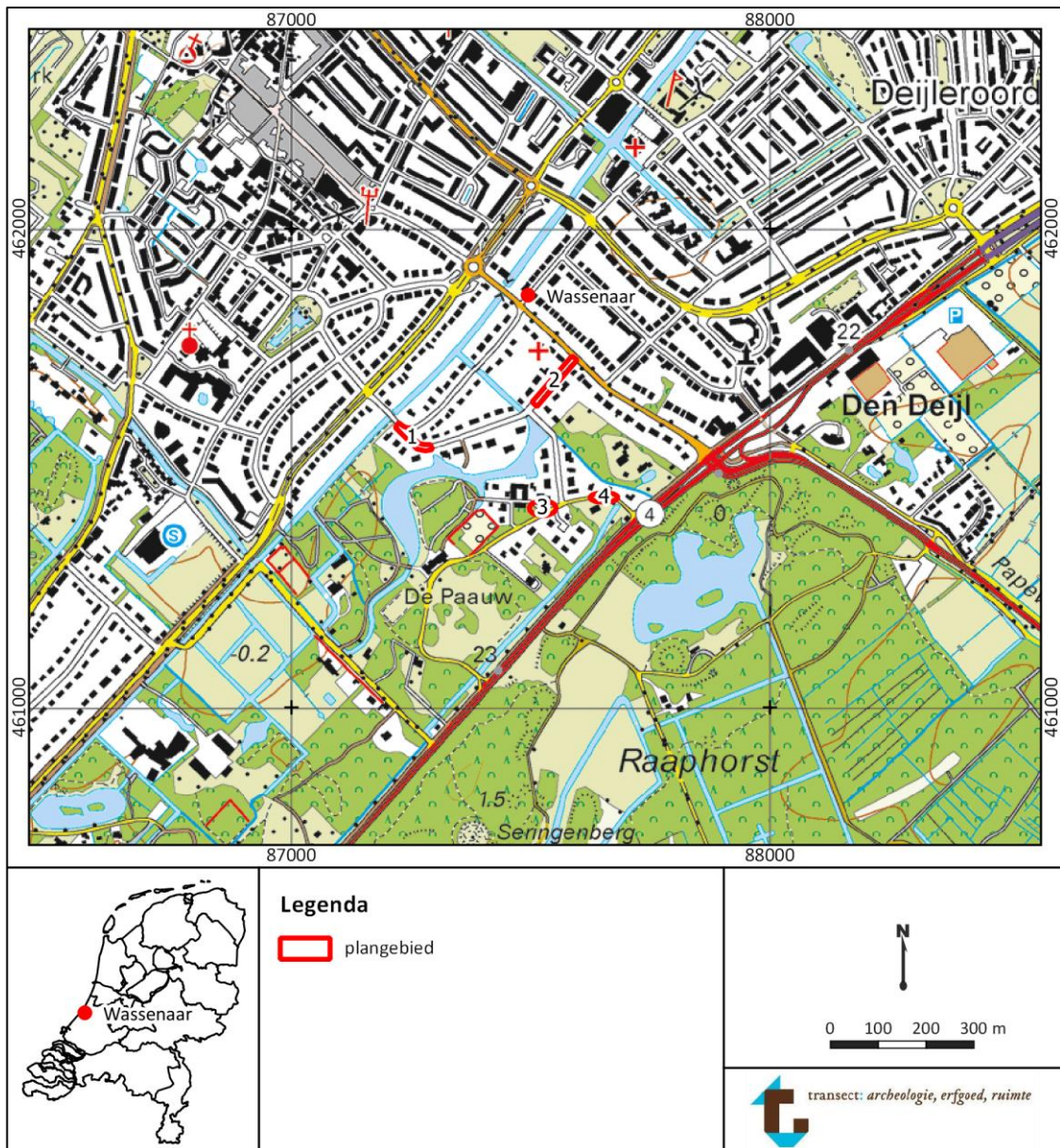
3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied

Plaats	Wassenaar
Toponiem	Prinses Marielaan, Raadhuislaan
Gemeente	Wassenaar
Provincie	Zuid-Holland
Kaartblad	30G
Perceelnummer(s)	n.v.t.
Centrumcoördinaat	<ul style="list-style-type: none"> • Deelgebied 1: 87.244/461.569 • Deelgebied 2: 87.481/461.690 • Deelgebied 3: 87.520/461.420 • Deelgebied 4: 87.650/461.442
Oppervlakte totaal	Ca. 5350 m ²
Tracé lengte totaal	Ca. 340 m

Binnen het archeologisch onderzoek is onderscheid gemaakt tussen het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarbinnen de bodemingrepen worden uitgevoerd. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied, in een straal van circa 500 m, dat bij het onderzoek wordt betrokken om tot een beter inzicht te komen in de landschappelijke, archeologische en (cultuur)historische situatie in het plangebied.

Het plangebied bestaat uit vier deelgebieden in Wassenaar, waarvan twee aan de Prinses Marielaan en twee aan de Raadhuislaan (gemeente Wassenaar). Het eerste deelgebied bevindt zich tevens nabij de Prins van Wiedlaan, het tweede deelgebied grenst aan de Lange Kerkdam en Victorialaan en het derde deelgebied beslaat tevens de Pieter Twetlaan. De grenzen van het plangebied worden gevormd door de grenzen van de voorgenomen ingrepen en zijn niet overal gerelateerd aan kadastrale grenzen. De totale oppervlakte van het plangebied is ongeveer 5350 m², over een totale tracé lengte van ongeveer 340 m. Het plangebied is grotendeels in gebruik als weg (klinkers en asfalt). Plaatselijk zijn hierbij ook stoepen aanwezig en stukjes bos. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1 en bijlage 2.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd) op een topografische kaart. De nummers geven de deelgebieden aan. Bron topografische kaart: PDOK.

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Planvorming	Herinrichting straten en aanleg en vervanging riolering
Aard bodemverstoringen	Graafwerkzaamheden
Verstoringsoppervlakte	Onbekend
Verstoringsdiepte	Onbekend

De wegen binnen het plangebied zullen opnieuw worden ingericht. Ook wordt de bestaande riolering vervangen en worden nieuwe stukken riool aangelegd, in een nieuw tracé. Voor zover blijkt uit correspondentie met de opdrachtgever en de door de opdrachtgever aangeleverde tekeningen, zal dit riool in deelgebied 1 en 2 op grotendeels dezelfde locatie worden teruggelegd. Ter plaatse van deelgebieden 3 en 4 zal het riool van zijn huidige ligging verwijderd worden, aangezien het nu nog op private grond ligt. In de nieuwe situatie zal het riool centraal onder de bestaande weg komen te liggen. De aanlegdiepte van de toekomstige riolering zal tussen variëren van 0,65 tot 1,43 m -Mv.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Omgevingsvergunning
Beleidskader	Bestemmingsplan 'Paraplubestemmingsplan Cultureel Erfgoed Wassenaar- panden, objecten en archeologie (2018)'
Onderzoeksgrens	Groter dan 100 m ² en dieper dan 30 cm –Mv.

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Met ingang van juli 2016 is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die (naar verwachting) in 2021 in werking zal treden.

Het archeologiebeleid inzake het plangebied is vastgelegd door middel van het bestemmingsplan 'Paraplubestemmingsplan Cultureel Erfgoed Wassenaar- panden, objecten en archeologie (2018)'. De zonering in de dubbelbestemmingen archeologie is gebaseerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente (bijlage 3). Hierop heeft het plangebied (alle deelgebieden) een hoge archeologische verwachting. Deze hoge verwachting is in het bestemmingsplan opgenomen als een dubbelbestemming 'waarde-archeologie 3'. Dit betekent dat een archeologische onderzoeksplicht geldt voor bodemingrepen die groter dan 100 m² zijn en dieper dan 30 cm –Mv reiken. Hieronder vallen ook graafwerkzaamheden die verband houden met het aanleggen of verwijderen van ondergrondse kabels en leidingen. Met de voorgenomen werkzaamheden wordt deze vrijstellingsgrens overschreden, waardoor archeologisch onderzoek in het kader van de aanvraag van de omgevingsvergunning noodzakelijk is. Met onderhavig onderzoek wordt aan die plicht voldaan.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Geologie	<ul style="list-style-type: none"> • Laagpakket van Walcheren met inschakelingen van Hollandveen en de Laag van Voorburg, op Hollandveen, op oudere afzettingen van Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort • Laag van Voorburg, met eventueel een deklaag van de Laag van Den Haag, dunner dan 2 m
Geomorfologie	Strandwal en bebouwing (ingesloten strandvlakte)
Maaiveldhoogte	0,2 tot 1 m NAP
Bodem	Bebouwing
Grondwatertrap	Onbekend

Landschap

Wassenaar maakt deel uit van het Zuid-Hollandse kustgebied (Berendsen, 2005). Dit gebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand voorkomen. Het ontstaan van dit gebied hangt samen met de zeespiegelstijgingen, die reeds vanaf het begin van het Holoceen (circa 10.000 jaar geleden) het gebied sterk hebben beïnvloed. Vanaf toen stond het kustgebied onder invloed van een sterke zeespiegelstijging. De kust bestond uit een lagune die werd afgeschermd van de zee door een serie zandbanken en -platen. Tussen deze banken en platen lagen een aantal zeegaten – getijdegeulen waardoor zeewater de lagune in kon stromen. Door het alsmat stijgende zeespiegel werd de lagune met bijbehorende wadden, geulen en banken geleidelijk landinwaarts verplaatst (Stouthamer et al., 2015).

Dit stopte toen vanaf circa 5.000 jaar geleden de stijging van de zeespiegel in snelheid afnam. Hierdoor kon de kust zich in combinatie met een toegenomen sedimentaanvoer vanuit de zee en de rivieren uitbouwen. De zandbanken groeiden zodoende aaneen en vormden een strandwal met aan de zeezijde een strand. De meeste zeegaten raakten daarbij verzand (Hijma, 2010). Dit aanhoudende proces leidde tot een uitbouw van de kust, waardoor een afwisseling van strandvlaktes en -wallen elkaar opvolgden en een gesloten kust ontstond. De strandvlaktes werden gevormd tijdens rustige perioden door een geleidelijke aanwas van zand. De hoger gelegen delen op het strand raakten daarbij geleidelijk begroeid en lokaal ontstonden enkele duinen. Het strand liep daarbij alleen bij springtij onder water. In perioden met toegenomen stormen werd zand vanuit zee op de strandvlakte geworpen, waardoor langs de kustlijn een strandwal ontstond. Het strand, dat achter de strandwal kwam te liggen werd afgesloten van de zee. Door het ontbreken van begroeiing op de strandwallen ontwikkelden zich door verstuiving één tot twee meter hoge duinen, die geologisch gezien tot de Oude Duinen wordt gerekend (Zagwijn en Van Staalduinen, 1975; Van der Valk, 1996). Doordat het grondwater landinwaarts met de zeespiegel mee steeg trad in de strandvlaktes (tussen de strandwallen) veenvorming op, evenals in het gebied achter de strandwallen. De uitbreiding van de kust vond op deze manier plaats tot ongeveer 2.500 jaar geleden. Vanaf toen nam de snelheid van de zeespiegelstijging nog verder af, maar werd er zowel vanuit zee als vanuit de riviermondingen minder zand aangevoerd naar het kustgebied (Late-IJzertijd). De afgenomen aanvoer leidde in combinatie met golfwerking en getijdewerking ertoe dat delen van de kust en de rivierdelta's die voor de kust in zee uitstaken (zoals die van de Oude Rijn ten noordwesten van het plangebied; Cohen et al., 2012) werden geërodeerd. Het zand, dat bij deze erosie vrijkwam, en op het strand terecht kwam, verstoof en leidde tot de vorming van de zogenaamde Jonge Duinen (Zagwijn en Van Staalduinen, 1975). De eerste aanzet vond reeds plaats in de Middeleeuwen, maar de duinvorming was het sterkst in de loop van de Middeleeuwen. Het oude kustlandschap van strandwallen en oude duinen raakte daarbij begraven onder een dik pakket duinzand. (de Mulder et al., 2003).

Geomorfologie en geologie

Deelgebied 3 en 4 liggen op de geomorfologische kaart op een strandwal (kaartcode 3K28; bijlage 4). Deelgebied 1 en 2 liggen in bebouwd gebied, maar liggen gezien de omringende geomorfologische eenheden vermoedelijk in een strandvlakte (kaartcode 2M40). De geo-archeologische kaart van de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar bevestigt dit beeld; in deelgebied 1 komt namelijk het Laagpakket van Walcheren met inschakelingen van Hollandveen en de Laag van Voorburg, op Hollandveen, op oudere afzettingen van Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort voor (kaartcode 4a; bijlage 5). In deelgebied 2 t/m 4 komt de Laag van Voorburg voor, met eventueel een deklaag van de Laag van Den Haag, dunner dan 2 m. De Laag van Voorburg behoort tot het Laagpakket van Schoorl (Formatie van Naaldwijk) en bestaat uit Oude Duinen. Het zijn kleine zandduinen, die voorkomen op de Laag van Rijswijk (Laagpakket van Zandvoort; relatief grove, vaak schelphoudende mariene zanden; Mesolithicum t/m de Vroege IJzertijd). De Oude Duinen zijn gevormd in de periode Vroeg-Neolithicum t/m de Vroege Middeleeuwen. De Laag van den Haag behoort tot het Laagpakket van Zandvoort en bestaat uit Jonge Duinen die vanaf de Late-Middeleeuwen ontstaan zijn.

Op basis van bovenstaande wordt dus aangenomen dat deelgebieden 2 t/m 4 op de strandwal met Oude Duinen liggen, die eventueel is afgedekt met Jonge Duinen. Deelgebied 2 ligt daarbij op de rand van de strandwal. Ter plaatse van deelgebied 1 wordt een strandvlakte verwacht. Volgens Vos (2015) is de strandwal in het oosten van het plangebied tussen 3850 en 2750 voor Chr. ontstaan (Midden- tot Laat-Neolithicum). In de top van de strandwal en bijbehorende oude duinen kunnen dus resten vanaf het Midden-Neolithicum voorkomen. De strandwallen en de duinen waren namelijk in het oude kustlandschap relatief gezien de hoger en droger gelegen plekken. Daarmee vormden ze de meest aantrekkelijke locaties voor (pre-)historische bewoning.

Maaiveldhoogte

De maaiveldhoogte in de strandvlakte ten zuiden van deelgebied 1 is ongeveer 0,2 m –NAP (bijlage 6). Ter plaatse van deelgebied 2 t/m 4 is de maaiveldhoogte ongeveer 0,3 m + NAP, maar ook in deelgebied 1 is de maaiveldhoogte hoger dan je op grond van de ligging in een strandvlakte zou verwachten. Vermoedelijk is de weg in deelgebied 1 opgehoogd, gezien de maaiveldhoogte richting de Zijlwatering oploopt tot ongeveer 1,8 m + NAP. Ten zuiden van het plangebied komen Jonge Duinen voor, die tot minstens 3 m + NAP reiken.

Lithologie

In het Dinoloket van TNO zijn geen boringen bekend binnen het plangebied. In de strandvlakte tussen deelgebied 2 en de Prins van Wiedlaan is wel een boring gezet. Hier is vanaf het maaiveld een pakket ophoogzand aanwezig van 80 cm dikte (boring B30G4297; www.dinoloket.nl). Hieronder veen, klei en veen aanwezig, dat rond 1,5 m –mv (1,2 m –NAP) overgaat in zand. Dit onderste zand is vermoedelijk het zand van de strandvlakte. Iets ten zuiden van deelgebied 4 is tot op een diepte van 2 m –Mv fijn zand aangetroffen, wat erop duidt dat daar duinen aanwezig zijn (boring B30G4294). Het onderscheid tussen Jonge en Oude Duinen is daarbij niet te maken.

Bodem en grondwater

Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied (bijlage 7). Hierdoor is ook de grondwatertrap binnen het plangebied niet gekarteerd. Deze kan dus niet gebruikt worden om uitspraken te doen over de conservering van eventueel aanwezige archeologische waarden.

7. Archeologische waarden en onderzoeken

Wettelijk beschermde monumenten	Nee
AMK-terreinen	Nee
Archeologische waarden	<ul style="list-style-type: none"> • Niet binnen het plangebied • In de omgeving vondsten uit Late-Bronstijd-Vroege-IJzertijd, Late-Middeleeuwen

Archeologische verwachting

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status en is ook niet opgenomen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK; bijlage 8). Op de gemeentelijke beleidskaart is aan het plangebied een hoge archeologische verwachting toegekend (bijlage 3). Deze verwachting is gebaseerd op de ligging van het plangebied in een zone met strandwallen en -vlakten. Deze kaart maakt geen (archeologisch) onderscheid tussen beide elementen, vermoedelijk omdat beide eenheden over een eigen archeologische potentie beschikken.

Bekende waarden in de omgeving van het plangebied

- Aan de Raadhuislaan 15a, ongeveer 130 m ten zuiden van deelgebied 3, zijn fragmenten aardewerk aangetroffen uit de Late-Bronstijd-Vroege IJzertijd (vondstmelding 2961209100; bijlage 8). Volgens de beschrijving in Archis3 zijn de vondsten gedaan op de derde strandwal.
- Aan de Raadhuislaan 15a, ongeveer 150 m ten zuidwesten van deelgebied 3, zijn fragmenten aardewerk aangetroffen uit de periode Late-Bronstijd-Late-IJzertijd (vondstmelding 3220376100). Deze zijn aangetroffen in een grijze laag op een diepte van ongeveer 1 m –Mv (ca 0,6 m –m NAP). Het betreft een voormalig terrein van hoge archeologische waarde (AMK-terrein), dat met de actualisering van de AMK is afgevoerd. Dit omdat er geen sporen zijn aangetroffen en de oorspronkelijke vindplaats weinig vondsten bevatte en geheel is opgegraven en gedocumenteerd.
- Op de strandwal ongeveer 270 m ten noordwesten van deelgebied 1 is een terrein van hoge archeologische waarde aanwezig (AMK-terrein 16.184). Het betreft een terrein met sporen van een voormalig mottekasteel uit de Volle en Late Middeleeuwen. De motteheuvel was kunstmatig opgeworpen met een diameter van 50 m en een hoogte van circa 6 m. De motteheuvel is afgegraven in 1928 en hierbij zijn grote muurdelen gevonden (kloostermoppen uit vermoedelijk de 13de eeuw). De heuvel bestaat uit twee fasen. In de eerste zijn gebouwsporen gevonden in de vorm van een palissade- of funderingsgreppel. Bovenop het zandlichaam is een dikke donkergekleurde cultuurlaag aanwezig. Stenen fundamenten zijn niet aangetroffen, wel sporen van een uitbraaksleuf van een ringmuur of houten palissade. De vondsten dateren uit 1000 na Chr. Bovengronds is er niets meer, maar ondergronds is de conservering in orde en zijn nog meer sporen te verwachten.

Onderzoeken

In de omgeving van het plangebied zijn ook een aantal onderzoeken uitgevoerd.

- Aan de Prinses Marielaan 33, ongeveer 12 m ten westen van deelgebied 1, is een vooronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 3990517100; van der Laan en de Groot, 2016). Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de bouw van een nieuwe woning. Tijdens het veldwerk is een dun pakket sterk zandig Hollandveen aangetroffen (waarop lokaal verstoven duinzand aanwezig is), op Oude Duinen op strandwalafzettingen. In alle boringen is de top van het bodemprofiel aangetast tot 1 à 2,2 m –Mv. Sporen van parkaanleg van de buitenplaats De Pauw zijn dan ook niet meer aanwezig. De top van de kalkloze Oude Duinen is in vijf van de zeven boringen intact en ligt tussen

1 en 2 m –Mv (0,8 à 1,2 m –NAP). Daarom is hier een aanvullend karterend onderzoek uitgevoerd. Tijdens het karterende onderzoek zijn hierin echter geen archeologische indicatoren aangetroffen. De top van het Hollandveen was niet veraard, waardoor de trefkans op archeologische waarden uit de periode Bronstijd-Late-Middeleeuwen kan worden bijgesteld naar laag (van der Laan en de Groot, 2016).

- Direct ten westen van deelgebied 2, aan de Prinses Marielaan 14 is een bureauonderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 4018745100). Uit het bureauonderzoek blijkt dat de omgeving van het plangebied verzamelterrein was van onderdelen van het eerste Regiment Infanterie in de Tweede Wereldoorlog (van der Kuijl et al., 2017). Verder is in dit onderzoek vastgesteld dat in het plangebied sprake kan zijn van archeologische waarden vanaf een diepte van 2,0 m -Mv, aangezien de bestaande bebouwing gezorgd heeft voor een roering van de ondergrond tot die diepte. Aangezien de voorgenomen ingrepen tot een grotere diepte zullen reiken, is een vervolgonderzoek aanbevolen.
- Aan de Wiedlaan 9, ongeveer 100 m ten noordwesten van het plangebied, is een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 2188007100; van Wilgen, 2010). Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem tot 0,8 à 1,5 m –Mv geroerd is. Hieronder zijn kleiafzettingen aanwezig (Duinkerke I/Walcheren Laagpakket). In één boring is hieronder Hollandveen aangetroffen, op oud strandzand. Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
- Aan de Prinsenweg 37 ongeveer 100 m ten noorden van deelgebied 1 is een vooronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 2429614100; de Vries en Huizer 2016). Uit het booronderzoek blijkt dat het gebied gelegen is in een strandvlakte tussen twee strandwallen. De westzijde van het gebied ligt daarbij in de strandvlakte (overstromingsklei, veen) en de oostzijde op een strandwal. Tijdens het onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op basis van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat deelgebied 1 vermoedelijk in de strandvlakte ligt en de rest van de deelgebieden op de strandwal. Op de strandwal zijn vondsten bekend uit de Late-Bronstijd-Late-IJzertijd. Deze zijn voor zover bekend in de omgeving van de deelgebieden echter nog niet aangetoond met systematisch gravend onderzoek, waardoor de context van verschillende vondstcomplexen nog niet duidelijk is.

8. Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen

Historisch gebruik	Landgoed, vaarsloot
Huidig gebruik	Weg
Bekende verstoringen	Vaarsloot, weg, riolering, kabels en leidingen

Historische situatie

De oudst geraadpleegde kaart is die van Balthasar Florisz. van Berckenrode uit ca. 1610 (figuur 2). Hierop is te zien dat het plangebied in het buitengebied van Wassenaar ligt, tussen twee strandwallen in. Ten zuidoosten van Wassenaar zijn zowel in het duingebied als op de oude strandwallen op dat moment diverse landgoederen te zien, zoals *Raephorst* en *Zandhorst*. Van het landgoed waarbinnen het plangebied later valt, het landgoed De Pauw, wordt voor het eerst melding gemaakt op de het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 (bijlage 9). Binnen de diverse deelgebieden zijn op dat moment paden, watergangen en tuinen aanwezig. Binnen de Oostdorperpolder liggen meerdere landgoederen, zoals de *Hertekamp*, *Backershagen* en *Groot Hasebroek*.

Het landgoed De Pauw kent een oorsprong die teruggaat tot in de tweede helft van de 16^e eeuw, wanneer Cornelis Arentsz. van Dussen een classicistisch landhuis aan laat leggen. Door vererving en verkoop van het landgoed komt het in de late 18^e eeuw in de handen van Adriaan Pieter Twent, die het oude huis laat slopen en het huidige landhuis tot stand heeft laten komen. Dit is in 1838 verkocht aan Prins Frederik, die het vrijwel direct sterk liet verbouwen. Ook heeft hij opdracht gegeven tot het ontwerpen van de tuinen en het park. Via een exploitatiemaatschappij is het pand in gebruik gekomen door de gemeente Wassenaar als raadhuis, maar later ook als vergaderruimte, bestuurscentrum en museum (Hendriks, 2010). Binnen de deelgebieden is geen bebouwing van het landgoed aanwezig (bijlage 9). Wel is in deelgebied 2, 3 en 4 een vaarsloot aanwezig. Rond 1900 is de sloot in deelgebied 4 verlegd waardoor het deelgebied parkbos is geworden.

De ontwikkeling en herinrichting van het landgoed is ook te volgen op kaartmateriaal vanaf de late 19^e en vroege 20^e eeuw, wanneer kaarten in kleur gemaakt worden. Hierop is te zien dat de deelgebieden nog tot in de jaren '50 van de 20^e eeuw in een vrijwel onaangetast landgoed liggen. Vanaf 1955 wordt echter begonnen met de aanleg van de Prinsenwijk, waardoor aan de Prinses Marielaan, de Victorialaan en de Prins van Wiedlaan diverse villa's en panden verschijnen. Door het behoud van de waterpartijen en grote groenstroken blijft een deel van het karakter echter bewaard gebleven tot op heden. Hoewel de locatie van de paden en wegen nauwelijks veranderd lijkt te zijn, is het echter zeer goed mogelijk dat deze meerdere malen uitgediept of opgehoogd zijn. Ook zal de aanleg van kabels en leidingen in de nabijheid van deze wegen voor een verstoring gezorgd hebben.

Militair Erfgoed

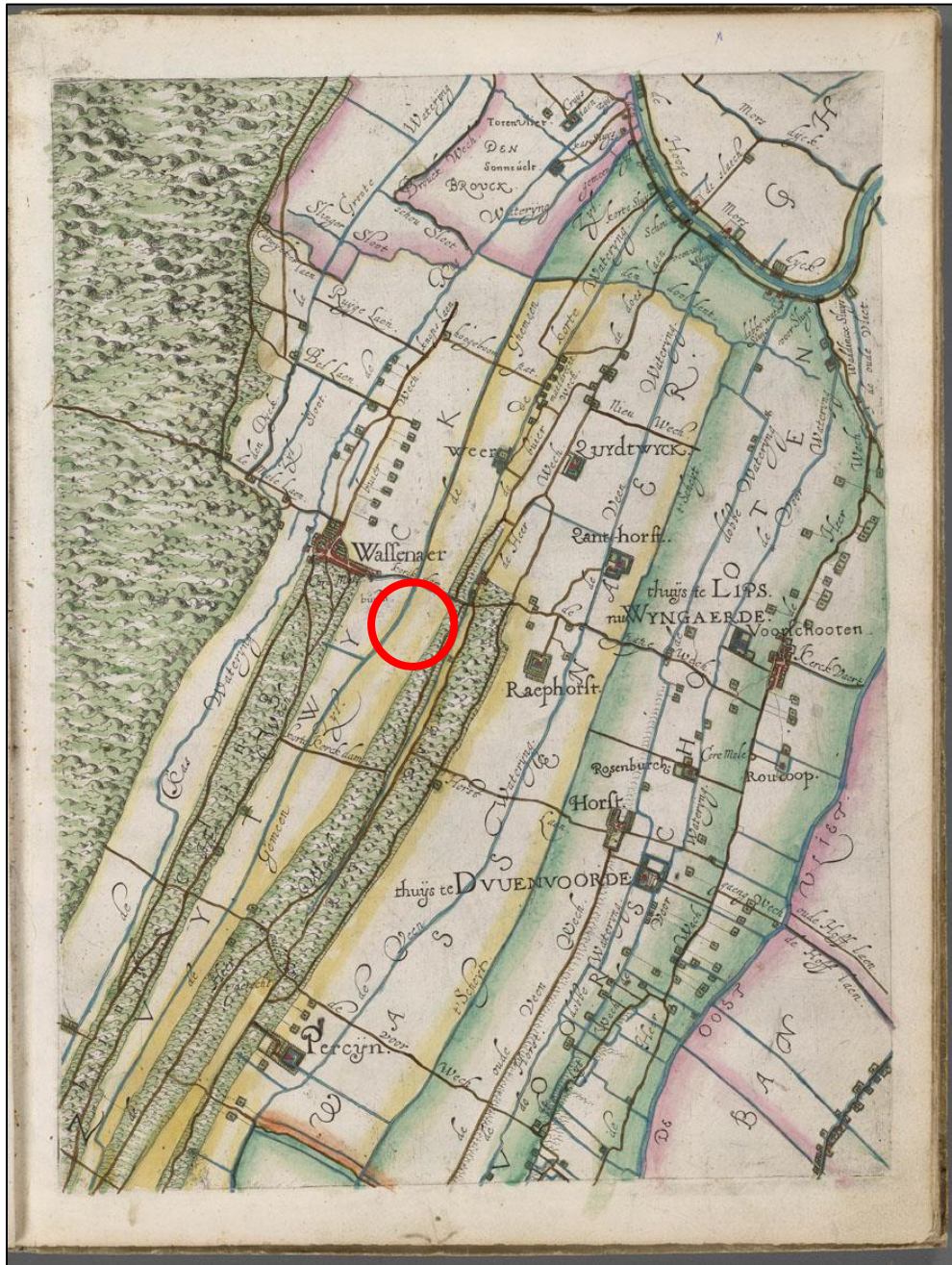
Van het plangebied is bekend dat het binnen het operatieterrein van de Duitse Parachutisten lag, binnen het plan genaamd *Fall Gelb*. Het doel van deze operatie was om leden van het Koninklijk Huis in handen te krijgen en daarmee een snelle capitulatie af te dwingen. In hoeverre dit binnen het plangebied ook daadwerkelijk tot archeologische waarden geleid heeft, is tot op heden niet bekend. Er zouden in theorie dus munitieartikelen en resten van stellingen, versperringen en dergelijke aanwezig kunnen zijn in deze zone (www.ikme.nl). De omgeving van het plangebied was echter het verzamelterrein van de onderdelen van het eerste Regiment Infanterie aanwezig (dichtst bij deelgebied 2). De daadwerkelijke gevechten vonden niet binnen het plangebied plaats (van der Kuijl et al., 2017).

Huidig gebruik en bodemverstoringen

Het plangebied is grotendeels in gebruik als straat. In deelgebied 1 en 2 bestaat deze uit klinkers en zijn er ook stoepen en bomen aanwezig. In deelgebied 3 en 4 is de straat smaller en is deze geasfalteerd. Een klein deel van deelgebied 4 bestaat uit bomen.

Binnen het plangebied zijn de volgende bodemverstoringen bekend dan wel te verwachten:

- In het Bodemloket™ zijn geen gegevens bekend over uitgevoerde milieuonderzoeken binnen het plangebied (www.bodemloket.nl). Op basis hiervan is de verwachting dat er binnen het plangebied geen milieukundige saneringen plaats hebben gevonden, die tot een verstoring van het bodemarchief hebben geleid.
- Op basis van het AHN zijn er geen aanwijzingen dat het plangebied vergraven is. Wel lijkt deelgebied 1 te zijn opgehoogd.
- In welke mate de bodem verstoord is met de aanleg van het landgoed en de huidige wegen (met bomen in deelgebied 1 en 2) is niet bekend. Met het uitgraven van de vaartsloten van het landgoed is de bodemopbouw plaatselijk aangetast, maar tot op welke diepte is niet bekend.
- Binnen het plangebied zijn diverse kabels en leidingen aanwezig. Volgens de KLIC-melding ligt aan beide zijden van de straat bij deelgebied 1 een waterleiding en is in de straat zelf een riool aanwezig. In deelgebied 2 ligt het riool aan de noordwestzijde van de straat. In deelgebied 3 en 4 zijn ook diverse kabels en leidingen aanwezig. De waterleiding ligt in deelgebied 3 aan de noordzijde van de Pieter Twentlaan en den noordzijde van de Raadhuislaan. Het riool ligt in deelgebied 3 midden in de Raadhuislaan. In deelgebied 4 liggen het riool en de waterleiding eveneens aan de noordzijde van de Raadhuislaan. De riolering en waterleiding worden hier expliciet genoemd omdat deze waarschijnlijk het diepst zijn aangelegd. Er zijn echter nog meer kabels en leidingen aanwezig dan de riolering en waterleiding. Zo zijn hoge druk gasleidingen, diverse communicatieleidingen en stroomkabels van diverse netbeheerders aanwezig.

Figuur 2. Indicatieve ligging van het plangebied (in de rode cirkel) op een kaart van Balthasar Florisz. van Berckenrode uit ca. 1610. Bron: janvanhout.nl

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Hoog
Periode	Laat-Neolithicum - Nieuwe tijd
Complextypen	Nederzettingen, sporen van landgebruik, strooiing van vondsten, sporen van landgoed
Stratigrafische positie	Top van strand/duin afzettingen
Diepteligging	Vanaf maaiveld

Aanwezigheid en dichtheid

Het plangebied bevindt zich op een strandwal (deelgebied 2 t/m 4) en deels vermoedelijk op de flank van de strandwal richting de strandvlakte (deelgebied 1). Door zijn verhoogde en droge ligging is deze strandwal een gunstige locatie geweest voor (pre-) historische samenleving. Dit wordt ook bevestigd door de archeologische vondsten en vindplaatsen die bekend zijn in de omgeving van het plangebied. Zo zijn er vondsten uit alle perioden vanaf het Neolithicum bekend, evenals archeologische vindplaatsen uit alle perioden vanaf de Vroege Middeleeuwen. De verwachting op archeologische waarden uit de periode Neolithicum tot de Nieuwe tijd wordt dan ook hoog geacht. Op historische kaartmateriaal is te zien dat het plangebied aan het in elk geval vanaf de vroege 19^e eeuw in gebruik is geweest als landgoed, waarbij de historie van De Pauw waarschijnlijk terug te voeren is tot de tweede helft van de 16^e eeuw. Het plangebied zelf is echter wel onbebouwd gebleven, waardoor uit deze periode waarschijnlijk alleen sporen van tuinaanleg of landschapsinrichting aan te treffen zijn. De hoge verwachting kan daarmee vooralsnog worden gehandhaafd.

Stratigrafische positie

Het archeologisch relevante niveau wordt gevormd door de top van de strandwalafzettingen, begraven niveaus in het duinzand of de top van het voormalige maaiveld van het landgoed. Deze niveaus kunnen zich al vanaf het maaiveld bevinden, al is de verwachting dat er een verstoorde of opgebrachte laag aanwezig is binnen het plangebied, samenhangend met de aanleg van wegen en ondergrondse infrastructuur. Mogelijk is er sprake geweest van veenvorming binnen het plangebied (met name deelgebied 1), afhankelijk van de oorspronkelijke hoogteligging.

Complextypen

Op de flank van de strandwal zijn in ieder geval nederzettingsterreinen en sporen van landgebruik te verwachten. Nederzettingencomplexen kunnen zich kenmerken door een vondstlaag of dichte vondstenstrooiing van onder andere fragmenten aardewerk en bewerkt vuursteen, hetgeen met name afhankelijk is van de langdurigheid en/of intensiteit van eventuele bewoning op die plek. Wanneer dit het geval is, zou theoretisch gezien een vindplaats met behulp van boringen zijn op te sporen. Daarentegen zullen sporen van kortstondige bewoning en landgebruik zich eerder kenmerken door (kleinschalige) grondsporen dan door de aanwezigheid van vondstmateriaal. Derhalve kan over de aanwezigheid van laatstgenoemde complexen enkel uitspraken gedaan worden op basis van de opbouw en de mate van intactheid van de bodem.

Wanneer strandwal- en duinafzettingen dieper liggen en met veen bedekt zijn kunnen ook alleen sporen van landgebruik worden verwacht en wel specifiek in de vorm van afvallagen in het veen. Deze zullen zich kenmerken door het voorkomen van een sterk donkergekleurde veenlaag met daarin diverse archeologische indicatoren, bijvoorbeeld brokken houtskool, al dan niet verbrand bot en eventueel aardewerk. Sporen van landgebruik (tuinelementen, bijgebouwen) als onderdeel van het voormalige landgoed kenmerken zich naar verwachting door lokale verstoringen in de bodem die zich kenmerken door bouwkeramisch puin of zelfs funderingen en grachtvullingen. In hoeverre hierdoor

eventueel aanwezige archeologische resten verdwenen zijn, is echter niet bekend. De bodemopbouw in het plangebied dient hierom met behulp van aanvullend veldonderzoek te worden getoetst. Hierin zal met name getoetst moeten worden wat de invloed is geweest van de aanleg van kabels en leidingen binnen het plangebied, daar de huidige wegen en paden geflankeerd zijn door diverse zaken.

10. Resultaten veldonderzoek

Onderzoekstrategie	Verkennd booronderzoek
Aantal boringen	11
Type boor	Edelmanboor
Boordiameter	7 cm
Maximale boordiepte	150 cm -Mv

Werkwijze

Het doel van het veldonderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals deze is opgesteld in Hoofdstuk 9. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. De boringen zijn gebruikt om de mate van intactheid van de bodem te bepalen, inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de exacte landschappelijke ligging van het plangebied. In totaal zijn in het plangebied elf boringen gezet (boring 1-11), over de vier verschillende deelgebieden. In deelgebied 1 zijn boringen 1-3 uitgevoerd, in deelgebied 2 boringen 4-7, in deelgebied 3 boringen 8 en 9 en in deelgebied 4 boringen 10 en 11.

De boringen zijn handmatig gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm, tot een diepte van maximaal 150 cm -Mv. De opgeboorde monsters zijn handmatig verbrokeld, versneden en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen, bewerkt vuursteen en houtskool). De boringen zijn gefotografeerd, waarna ze zijn beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Deze foto's en beschrijvingen zijn terug te vinden in bijlage 11 en 12. De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk verdeeld in het plangebied en de deelgebieden. Hierbij is zo goed mogelijk rekening gehouden met de bestaande ondergrondse infrastructuur. De ligging van de boringen is opgenomen in bijlage 10. De hoogteligging ten opzichte van NAP van de boorpunten is afgeleid van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; bijlage 6).

Vanwege de grote hoeveelheid kabels, leidingen en verharding binnen de verschillende deelgebieden is het echter maar zeer beperkt mogelijk geweest om boringen uit te voeren tot in de natuurlijke afzettingen. Dit is slechts geslaagd bij boringen 4 en 6. Alle overige boringen zijn gestaakt in een puinlaag of op een leiding. Voor de zorgvuldigheid van het onderzoek zijn per boring en locatie meerdere pogingen ondernomen op meerdere locaties in de deelgebieden. De situatie per deelgebied wordt hieronder beschreven, evenals een meer gedetailleerde beschrijving van de pakketten waarin gestaakt is.

Veldwaarnemingen deelgebied 1

Deelgebied 1 bevindt zich rondom de kruising van de Prinses Marielaan en de Prins van Wiedlaan. De weg is verhard met klinkers, geflankeerd door groenstroken en een stoep van betontegels. De boringen zijn allen uitgevoerd in de aanwezige groenstroken, omdat hier volgens de KLIC-melding de laagste kans op het treffen van een leiding of rioolbuis zou zijn. Aan de hand van verschillen in maaiveldhoogte zijn in dit deelgebied geen uitspraken te doen over de archeologische verwachting van het gebied. Een impressie van de situatie is weergegeven in figuur 3.

Lithologie en bodemopbouw deelgebied 1

Alle boringen in deelgebied 1 (boring 1-3) zijn meermaals gestaakt op een diepte van 35 tot 60 cm -Mv. Deze boringen zijn geëindigd in een pakket puin of op een leiding. Het opgeboorde sediment bestaat uit matig fijn, zwak siltig geelgrijs tot bruin grijs zand, waarin een grote hoeveelheid matig grof puin, zeer veel wortels en stukken plastic. Het gehele moderne pakket is kalkrijk.

Figuur 3. Impressie van deelgebied 1. De linker foto betreft een blik richting het oosten vanaf boorpunt 1, de rechter foto betreft een blik richting het westen vanaf boorpunt 2

Veldwaarnemingen deelgebied 2

Deelgebied 2 bevindt zich aan de Prinses Marielaan, tussen de kruisingen met de Lange Kerkdam en de Victorialaan. De weg is verhard met klinkers, geflankeerd door een strook “waaltjes” en een stoep van betontegels. De boringen zijn allen uitgevoerd in de aanwezige gaten rondom bomen of in een gat gemaakt door een aantal waaltjes te lichten. Ook deze boringen zijn zodanig gepland dat er volgens de KLIC-melding de laagste kans op het treffen van een leiding of rioolbuis zou zijn. Aan de hand van verschillen in maaiveldhoogte zijn in dit deelgebied geen uitspraken te doen over de archeologische verwachting van het gebied. Een impressie van de situatie is weergegeven in figuur 4.

Figuur 4. Impressie van deelgebied 2. De linker foto is genomen richting de kruising met de Lange Kerkdam, de rechter foto is genomen richting het zuiden.

Lithologie en bodemopbouw deelgebied 2 (boring 4-7)

Twee van de vier boringen in deelgebied 2 (boring 5 en 7) zijn meermaals gestaakt op een diepte van 60 tot 70 cm -Mv. Deze boringen zijn geëindigd in een pakket puin of op een leiding. Het opgeboorde sediment bestaat uit matig fijn, zwak siltig grijsbruin en geelgrijs zand, waarin een grote hoeveelheid matig grof puin, wortels en stukken plastic aanwezig zijn. Het gehele pakket is kalkrijk, indicatief voor subrecent opgebracht strandzand.

In boringen 4 en 6 gaat dit verstoringspakket op een diepte van 35-50 cm -Mv over in een sterk humeuze, donkerbruinrijze en grijsbruine zandlaag, indicatief voor een ouder maaiveldniveau of bouwvoor, mogelijk samenhangend met het voormalige landgoed waarbinnen dit deelgebied zich bevindt. Dit pakket gaat geleidelijk over in de natuurlijke ondergrond, een pakket kalkloos, goed

gesorteerd matig fijn zand vanaf een diepte van 80-95 cm -Mv. In de top van dit pakket zijn beperkte roestvlekken zichtbaar. Waarschijnlijk betreft het een laag duinzand, waar in de top een beperkte mate van bodemvorming zichtbaar is. De boringen zijn geëindigd op een diepte van 100-150 cm -Mv. Dit bevindt zich onder grondwaterniveau, maar is niet vochtig genoeg om opgeboord te kunnen worden met behulp van een zuigerboor. Deze beperkte mate van bodemvorming is indicatief voor de aanwezigheid van een potentieel archeologisch relevant niveau.

Veldwaarnemingen deelgebied 3

Deelgebied 3 bevindt zich rondom de oostelijke kruising van de Pieter Twentlaan en de Raadhuislaan. De weg is verhard met klinkers en asfalt. Het noordwestelijk deel van dit deelgebied bestaat uit een klein bosje. De twee boringen zijn uitgevoerd in het bosje, omdat hier volgens de KLIC-melding de laagste kans op het treffen van een leiding of rioolbuis zou zijn. Aan de hand van verschillen in maaiveldhoogte zijn in dit deelgebied geen uitspraken te doen over de archeologische verwachting van het gebied. Een impressie van de situatie is weergegeven in figuur 5.

Figuur 5. Impressie van deelgebied 3.

Lithologie en bodemopbouw deelgebied 3

De boringen in deelgebied 3 (boring 8-9) zijn meermaals gestaakt op een diepte van 50 tot 60 cm -Mv. Deze boringen zijn geëindigd in een pakket puin of op een leiding. Het opgeboorde sediment bestaat uit matig fijn, zwak siltig geelgrijs tot bruingrijs zand, waarin een grote hoeveelheid matig grof puin, zeer veel wortels en stukken plastic aanwezig is. Het geheel maakt een indruk die doet denken aan een zeer recente roering van de bovengrond. Het gehele pakket is kalkrijk.

Veldwaarnemingen deelgebied 4

Deelgebied 4 bevindt zich in een bocht van het oostelijk deel van de Raadhuislaan, grofweg tussen de adressen Raadhuislaan 1 en Raadhuislaan 4. De weg is verhard met asfalt, het noordwestelijk deel van dit deelgebied bestaat uit een klein bosje. De twee boringen zijn uitgevoerd in het bosje, omdat hier volgens de KLIC-melding de laagste kans op het treffen van een leiding of rioolbuis zou zijn. Aan de hand van verschillen in maaiveldhoogte zijn in dit deelgebied geen uitspraken te doen over de archeologische verwachting van het gebied. Een impressie van de situatie is weergegeven in figuur 6.

Lithologie en bodemopbouw deelgebied 4

De boringen in deelgebied 4 (boring 10-11) zijn meermaals gestaakt op een diepte van 40-45 cm -Mv. Deze boringen zijn geëindigd in een pakket puin of op een leiding. Het opgeboorde sediment bestaat uit matig fijn, zwak siltig bruingrijs tot donkerbruingrijs zand, waarin een grote hoeveelheid matig grof puin, zeer veel wortels en stukken plastic aanwezig is. Het gehele pakket is kalkrijk.

Figuur 6. Impressie van deelgebied 4. Links een foto richting het oosten vanaf de hoek van de oprit van Raadhuislaan 4. Rechts een foto van het bosje waarin de boringen gezet zijn, ten westen van het adres Raadhuislaan 4.

Archeologische indicatoren

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Opgemerkt moet worden dat het opsporen van indicatoren niet het hoofddoel van dit onderzoek is geweest. Het opsporen van archeologische indicatoren vereist een meer intensieve en gebiedsspecifieke onderzoeksstrategie.

Archeologische interpretatie

Tijdens het veldonderzoek in het plangebied is vastgesteld dat in alle deelgebied sprake is van een grotendeels ondoordringbare bovenlaag, waarschijnlijk samenhangend met de grote hoeveelheid kabels en leidingen die zich aan weerszijde van de wegen bevinden. Hoewel het zeer goed mogelijk is dat de aanleg van deze kabels en leidingen evenals de aanleg van de wegen en paden, reeds heeft gezorgd voor de verstoring van een archeologisch relevant niveau, is het niet uit te sluiten dat sporen van tuinaanleg nog wel intact zijn gebleven. Dit te meer omdat het ook zeer goed mogelijk is dat de gestaakt puinlaag juist een verhardingsniveau samenhangend met het landgoed betreft. Daarnaast kan op grotere diepte het duinzand nog intact zijn gebleven, zoals is aangetoond in boringen 4 en 6 in deelgebied 2.

Daarmee is sprake van twee verschillende verwachtingen op het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied. Vanaf maaiveld tot een diepte van circa 80-95 cm -Mv zijn waarschijnlijk sporen van tuinaanleg en de ontwikkeling van het landgoed Pauw aan te treffen (Nieuwe tijd). In de dieper gelegen duinafzettingen, vanaf een diepte van 80-95 cm -Mv, kunnen theoretisch gezien ook nog archeologische waarden aan te treffen uit eerdere periodes. Omdat het tijdens het veldonderzoek niet mogelijk is geweest om tot in de kalkrijke afzettingen te boren, is het vooralsnog onduidelijk op welke diepte een strandwal aanwezig is. Het is daarom niet mogelijk uitspraken te doen over eventuele Neolithische cultuurlagen of vondstniveaus in de top van de strandwal. Daarom blijft ook voor deze periode de hoge verwachting gehandhaafd.

11. Conclusies en advies

Conclusie

Uit het vooronderzoek is gebleken dat in het plangebied (alle deelgebieden) sprake is van een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden. Deze verwachting hangt samen met de ligging van het plangebied in het historische landgoed De Pauw, dat een oorsprong kent in de late 16e eeuw. Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat de ondergrond een sterke mate van roering kent, mogelijk samenhangend met de aanwezigheid van een grote hoeveelheid kabels en leidingen, maar dat deze ook juist kan zijn veroorzaakt door de aanleg van de het landgoed. Daarmee kent het plangebied vanaf maaiveld tot een diepte van 80-95 cm -Mv een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit de Nieuwe tijd, samenhangend met tuinaanleg en landgoedontwikkeling.

Daarnaast is vastgesteld dat in de top van de resterende duinafzettingen in deelgebied 2 nog sprake is van een restant van bodemvorming. Daarmee vormt ook de top van het duinzand nog een intact archeologisch relevant niveau, waarin zich archeologische waarden uit de periode Late Bronstijd – Late Middeleeuwen kunnen bevinden. Door de staat van de ondergrond is het niet mogelijk geweest om tot in de kalkrijke strand- of strandwal afzettingen te boren, waardoor het vooralsnog niet duidelijk is of sprake is van een archeologisch relevant niveau in deze afzettingen. Vooralsnog behoud het plangebied daarom ook een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden uit het Neolithicum tot en met de IJzertijd.

Advies

In het plangebied (alle deelgebieden) is vooralsnog sprake van een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische waarden.. De voorgenomen ingrepen, de aanleg van nieuwe riolering op een diepte van 0,65 tot 1,43 m -Mv zal waarschijnlijk voor een verstoring van het archeologisch relevante niveau zorgen. Wij adviseren daarom om voorafgaand aan de voorgenomen ingrepen een aanvullend archeologisch onderzoek uit te laten voeren naar de exacte aard en waarde van de potentiële archeologische resten. In overleg met het bevoegd gezag kan er wellicht voor worden gekozen om de aanwezige archeologische waarden gelijktijdig met de civieltechnische werkzaamheden te documenten. Een dergelijk onderzoek kan het beste worden uitgevoerd conform het protocol Definitief Onderzoek (DO), variant Archeologische Begeleiding (AB). De kaders en wetgeving waarbinnen een dergelijk onderzoek moet worden uitgevoerd dient van te voren te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat voorafgaand aan het onderzoek moet zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag, de gemeente Wassenaar.

Het bovenstaande vormt een advies. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Wassenaar, om op basis van de resultaten van dit rapport een selectiebesluit te nemen over de daadwerkelijke omgang met potentiële archeologische waarden in het plangebied. Dit besluit kan en mag afwijken van hetgeen is geadviseerd door Transect.

12. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015.
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.planviewer.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.bodemloket.nl
- www.dinoloket.nl
- www.edugis.nl
- Beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.ikme.nl
- www.janvanhout.nl
- <https://www.wassenaar.nl/>
- <https://www.absolutefacts.nl/kastelen/data/paauwdelandgoed.htm>

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, en A.H. Geurts. 2012, Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta. Utrecht.

Hendriks, B., 2010, *Nederlandse Kastelen, van Motte tot Buitenplaats*, Duiven, Uitgeverij Absolute Figures

Hijma, M.P., 2010. *From river valley to estuary: the early-mid Holocene transgression of the Rhine-Meuse Valley, the Netherlands*, Netherlands Geographical Studies, Issue 389. Utrecht University, Utrecht.

Huizer, J, en M. de Vries, 2016. *Prinsenvweg 37, Wassenaar. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. ADC rapport 3572

Laan, E., van der, R.W. de Groot, 2016. *Plangebied Prinses Marielaan 33 in Wassenaar; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende fase)*. Raap-notitie 5534.

Kuijl, E.E.A., van der, M. Reinders, E. Anker, 2017. *Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Prinses Marielaan 14 te Wassenaar, gemeente Wassenaar*. Hamaland projectnummer 161354.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhof, en T.E. Wong, 2003, *De ondergrond van Nederland*. Houten.

Stouthamer, E., K.M. Cohen, en W.Z. Hoek, 2015, *De vorming van het Land*. Utrecht: Perspectief Uitgevers.

Valk, L., van der, 1996. *Geology and sedimentology of Late Atlantic sandy, wave-dominated deposits near The Hague (South-Holland, the Netherlands): a reconstruction of an early prograding coastal sequence, in Coastal studies on the Holocene of the Netherlands* (Beets, D.J., Fischer, M.M., en De

Gans, W., red.), Mededelingen Rijks Geologische Dienst 57, p. 201-228.

Vos, P.C., 2015. Compilation of the Holocene paleogeographical maps of the Netherlands, in P.C. Vos (ed.), *The origin of the Dutch coastal landscape*, Groningen, 50-81.

Vos, P.C./S. de Vries, 2015. *2e generatie paleogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*. sd, www.archeologieinnederland.nl (11-30-2015).

Wilgen, L.R., van, 2010. *Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van grondboringen. Uitbreiding Woning Prins van Wiedlaan 9 te Wassenaar, gemeente Wassenaar*. SOB Research projectnummer 1430-0802.

Zagwijn, W.H. en C.J. van Staalduinen, 1975. *Geologische overzichtskaarten van Nederland + Toelichting*. Rijks Geologische Dienst Haarlem.

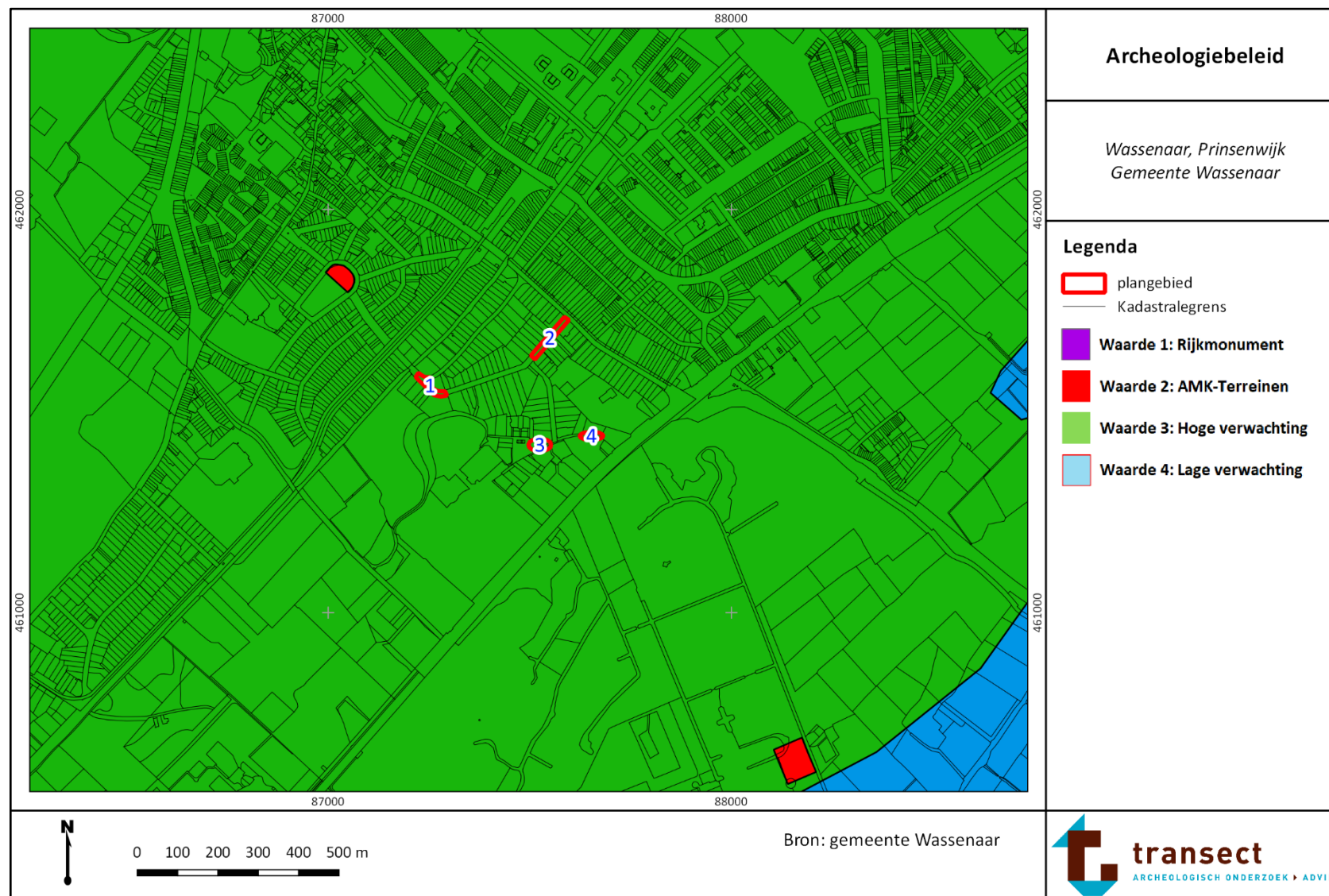
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

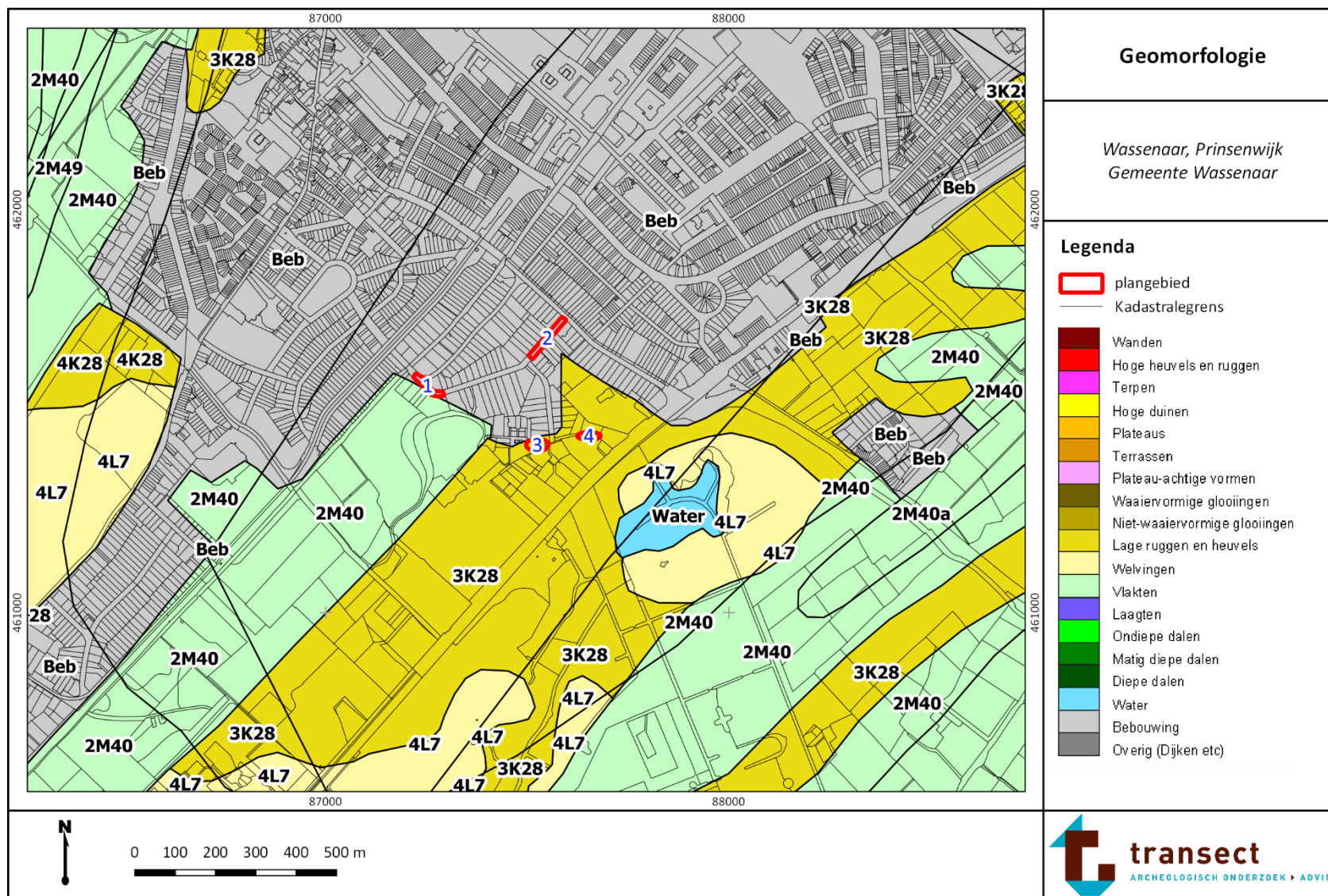
Bijlage 2. Situatie

Bijlage 3. Archeologiebeleid

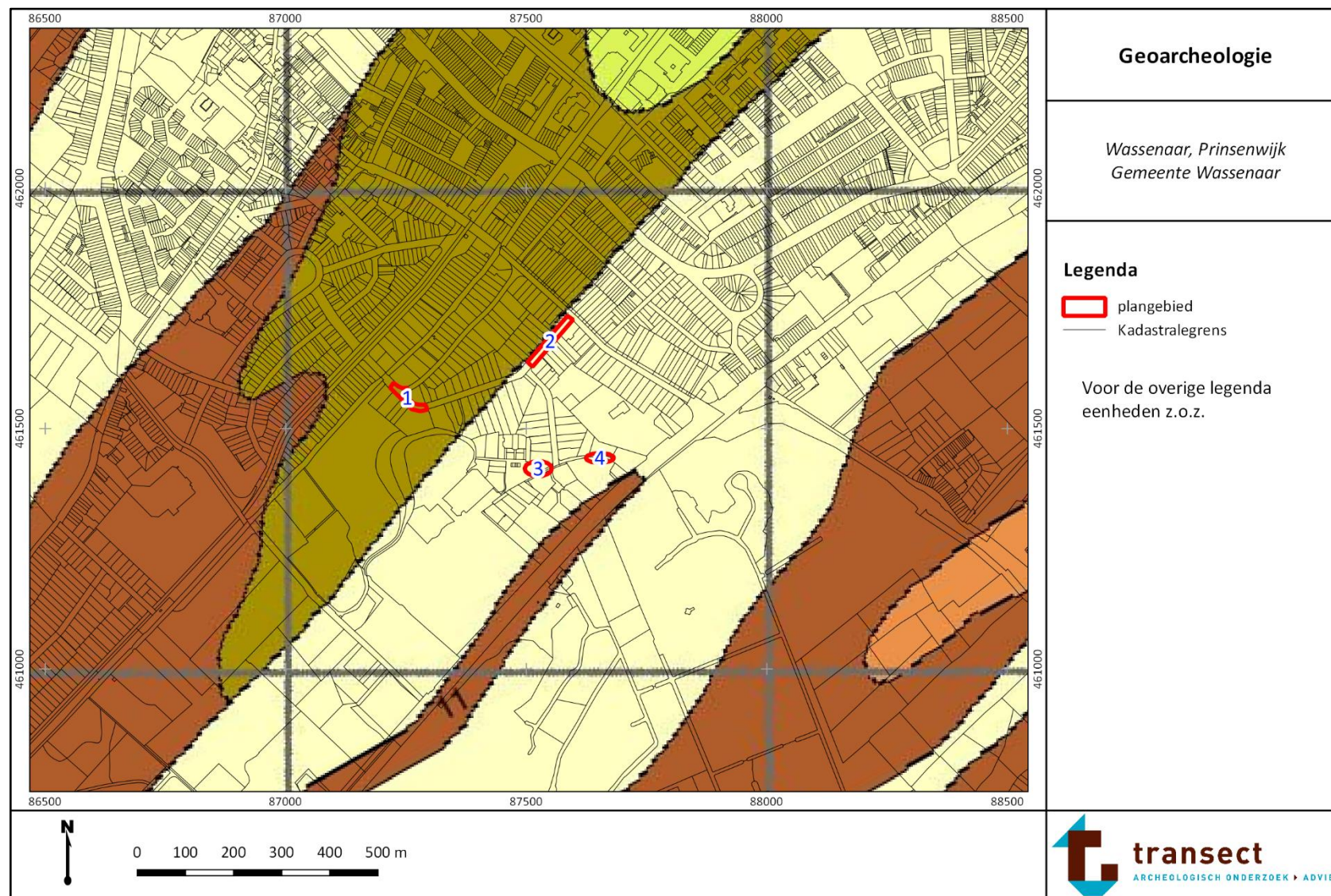

Bijlage 4. Geomorfologie

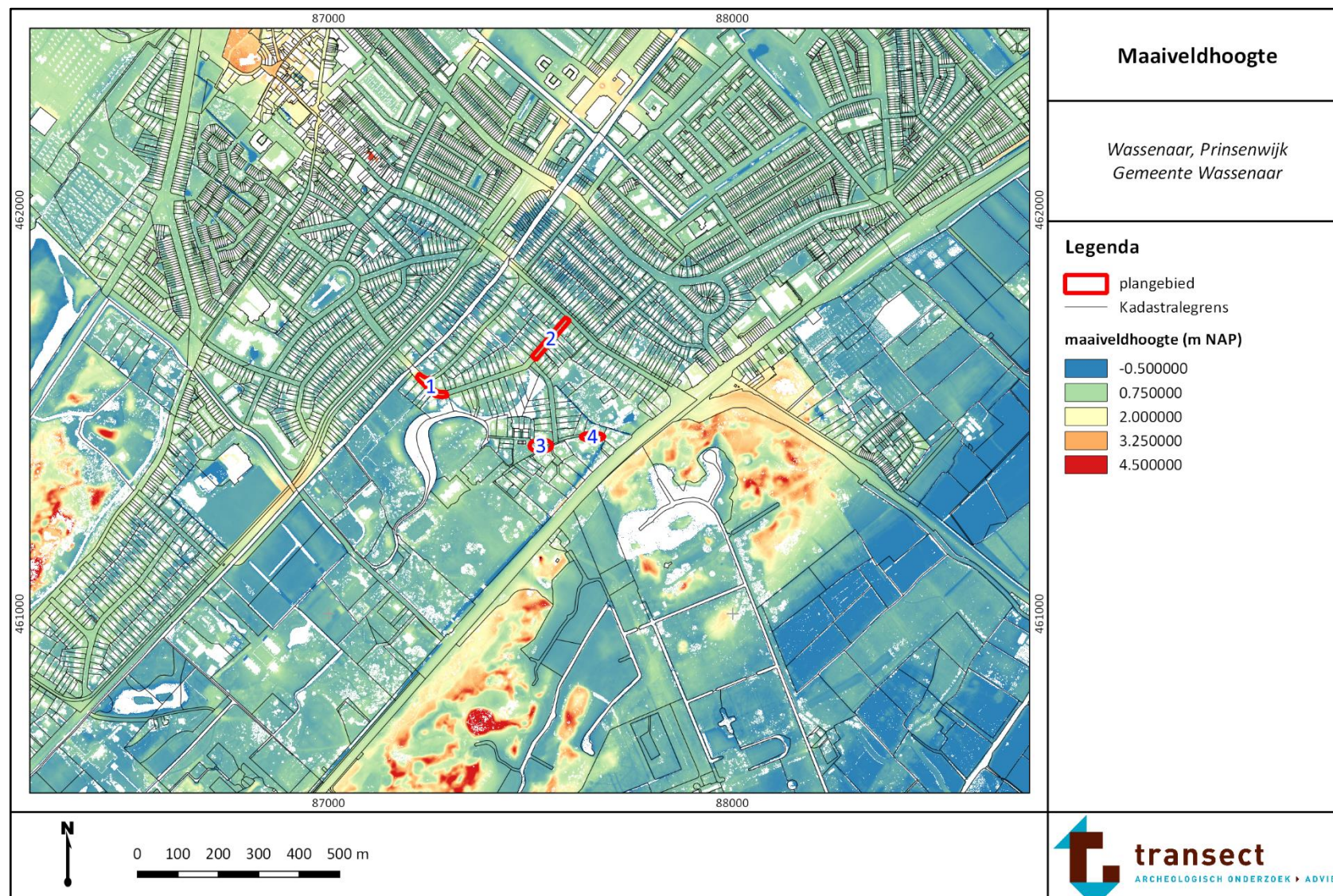

Bijlage 5. Geoarcheologie

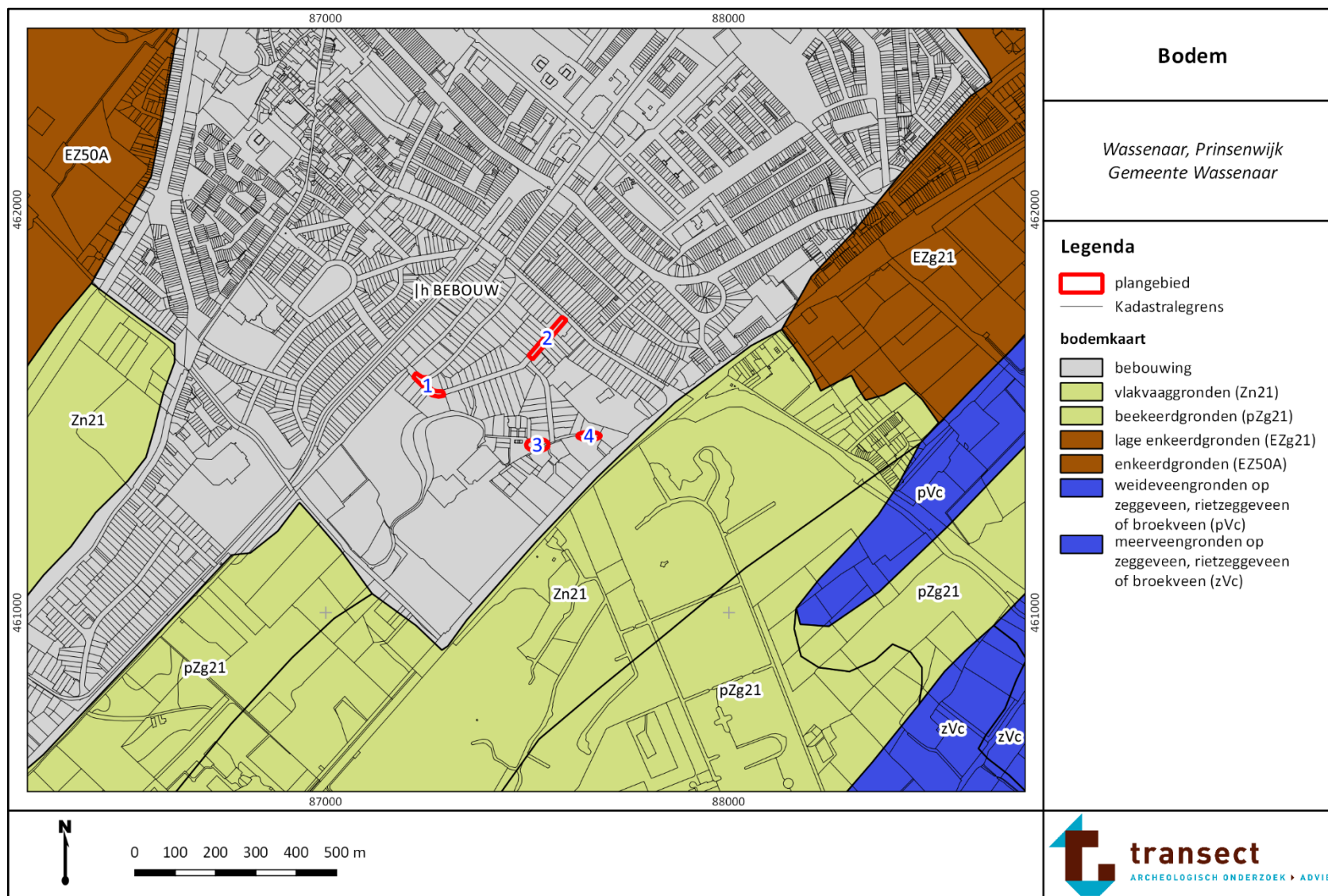

<p>Laagpakket van Walcheren aan maaiheid of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenheid 1: Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 2: Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 2a: Laagpakket van Walcheren met een Hollandveensplit in het Laagpakket, op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 3: Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Ypenburg, op Laag van Rijswijk of Laagpakket van Wormer Eenheid 4: Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Voorburg, op Laagpakket van Rijswijk Eenheid 4a: Laagpakket van Walcheren met inschakelingen van Hollandveen en de Laag van Voorburg, op Hollandveen, op oudere afzettingen van Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort Eenheid 5: Laagpakket van Walcheren, op Laag van Voorburg Eenheid 6: Laagpakket van Walcheren, op Laag van Rijswijk en/of Laagpakket van Wormer Eenheid 7: Laagpakket van Walcheren, waar de Gertel Laag/oude Rijnafzettingen zich diep ingesnedden heeft in de onderliggende afzettingen Eenheid 7a: oude Rijnafzettingen (laatste fase van afzetting) <p>Formatie van Nieuwkoop aan maaiheid of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenheid 8: Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 9: Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 10: Hollandveen, op Laag van Ypenburg Eenheid 11: Hollandveen, op Laag van Voorburg <p>Laagpakket van Wormer aan maaiheid</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenheid 12: Afzettingen van Wormer aan maaiheid en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 13: Afzettingen van Wormer aan maaiheid en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m -NAP Eenheid 14: Laag van Ypenburg, eventueel bedekt met een dunne laag van het Laagpakket van Wormer <p>Laagpakket van Schoorl aan maaiheid of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)</p> <ul style="list-style-type: none"> Eenheid 15: Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort Eenheid 15a: Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op Laagpakket van Walcheren Eenheid 15b: Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op Laagpakket van Walcheren af/gwisseld (lateraal en verticaal) met Laag van Voorburg en Hollandveen Eenheid 16: Laag van Den Haag, dikker dan 2 m, op Hollandveen, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en Laagpakket van Zandvoort Eenheid 17: Laag van Voorburg, met eventueel een deHaag van de Laag van Den Haag, dunner dan 2 m Eenheid 18: Laag van Den Haag, op Laag van Voorburg, op Hollandveen, op oudere afzettingen van het Laagpakket van Schoorl en/of Laag van Rijswijk Eenheid 19: Laag van Voorburg op Hollandveen met een inschakeling van het Laagpakket van Walcheren, op het Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk Eenheid 20: Hollandveen op Laagpakket van Walcheren en/of afzettingen van de Formatie van Echteld, op Hollandveen op Laagpakket van Wormer Water Laagpakket van Walcheren (Gertel Laag), met een beperkte insnijping (getijde kreeken) in de onderliggende afzettingen (restant Hollandveen is nog aanwezig) <p> Restkreeken horende bij het Laagpakket van Wormer</p>	<p>Geoarcheologie, legenda</p>
	<p><i>Wassenaar, Prinsenvijk Gemeente Wassenaar</i></p>
	<p>bron: gemeente Leidschendam-Voorburg</p> <p>transect ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES</p>

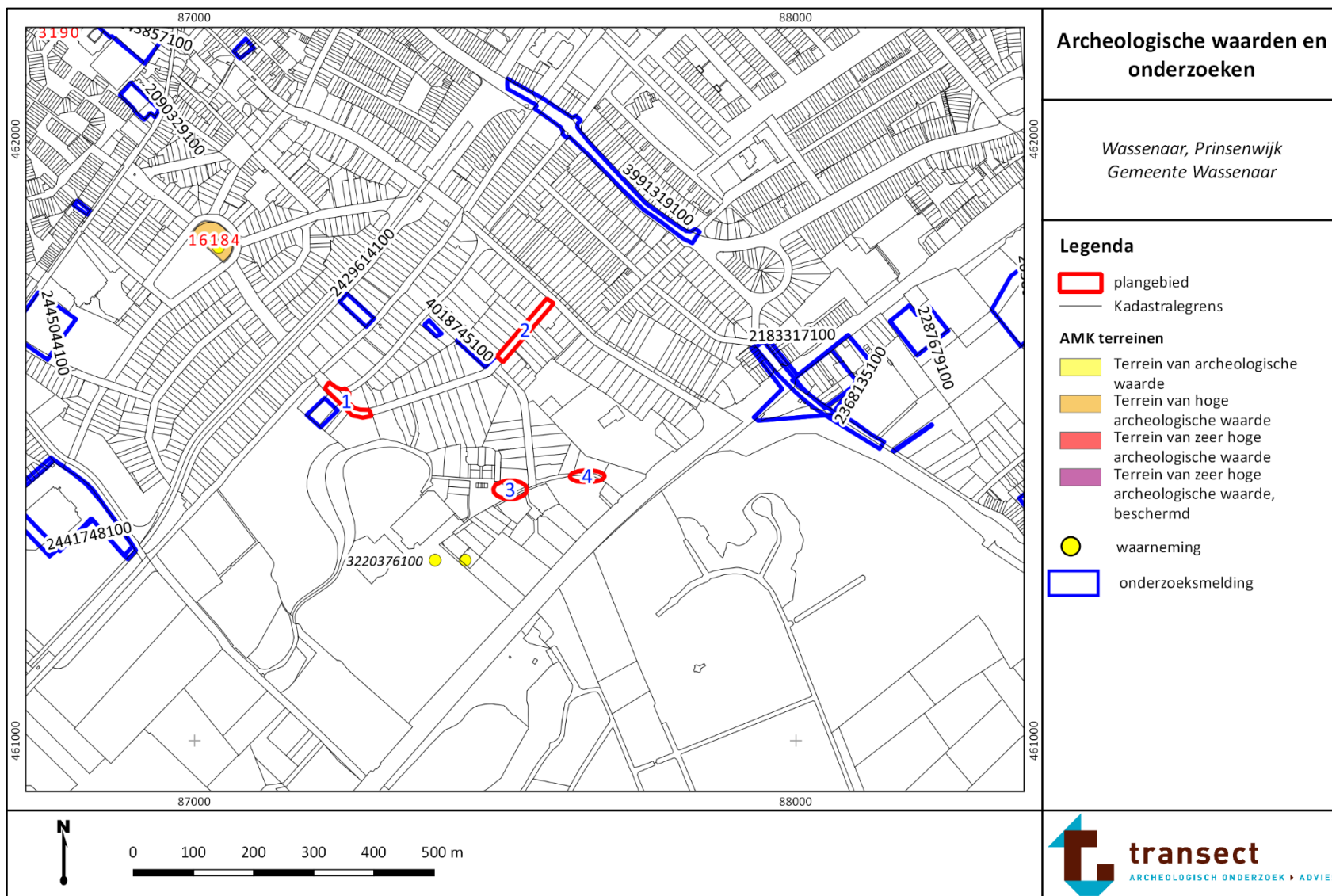
Bijlage 6. Maaiveldhoogte

Bijlage 7. Bodem

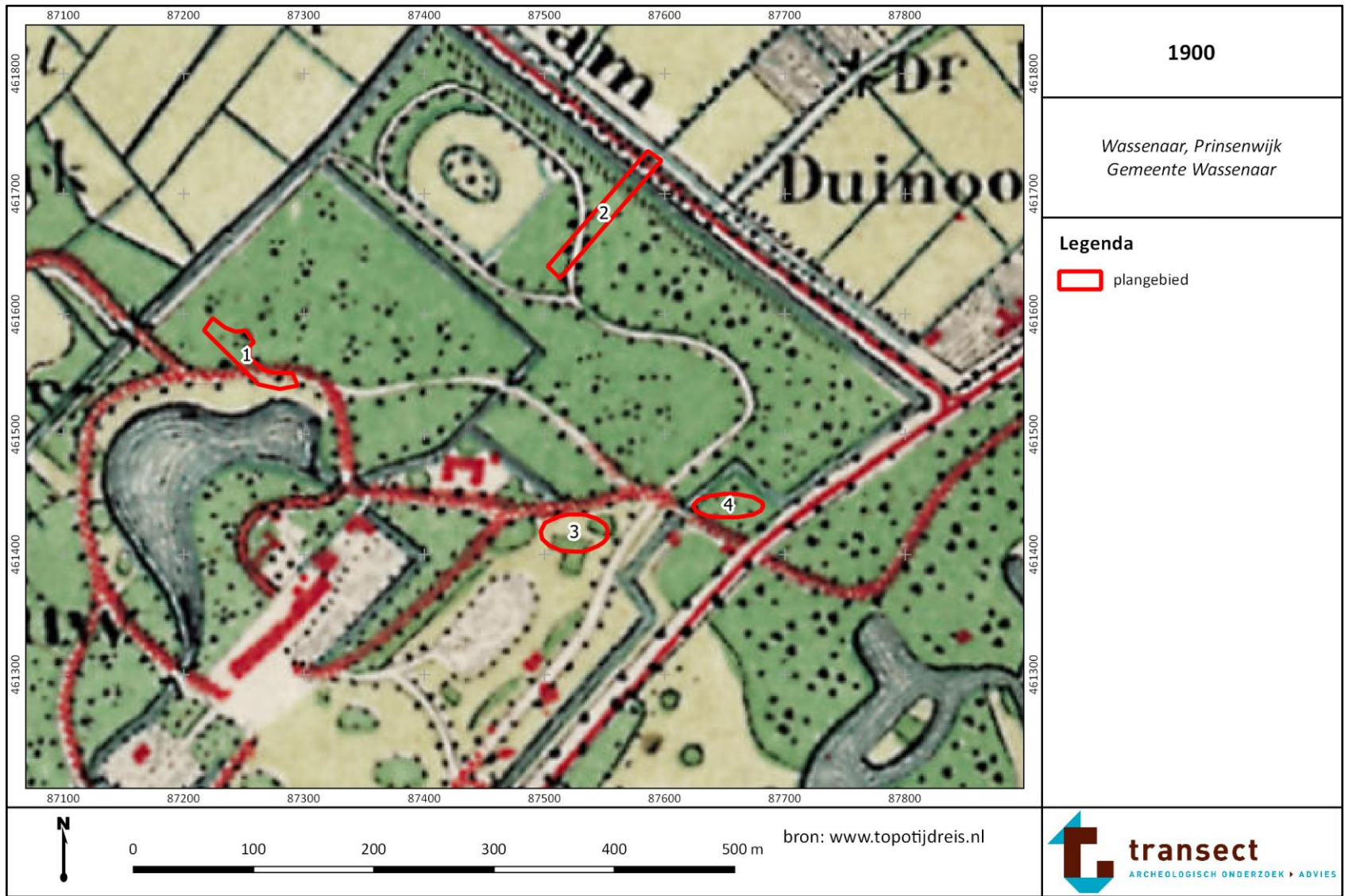

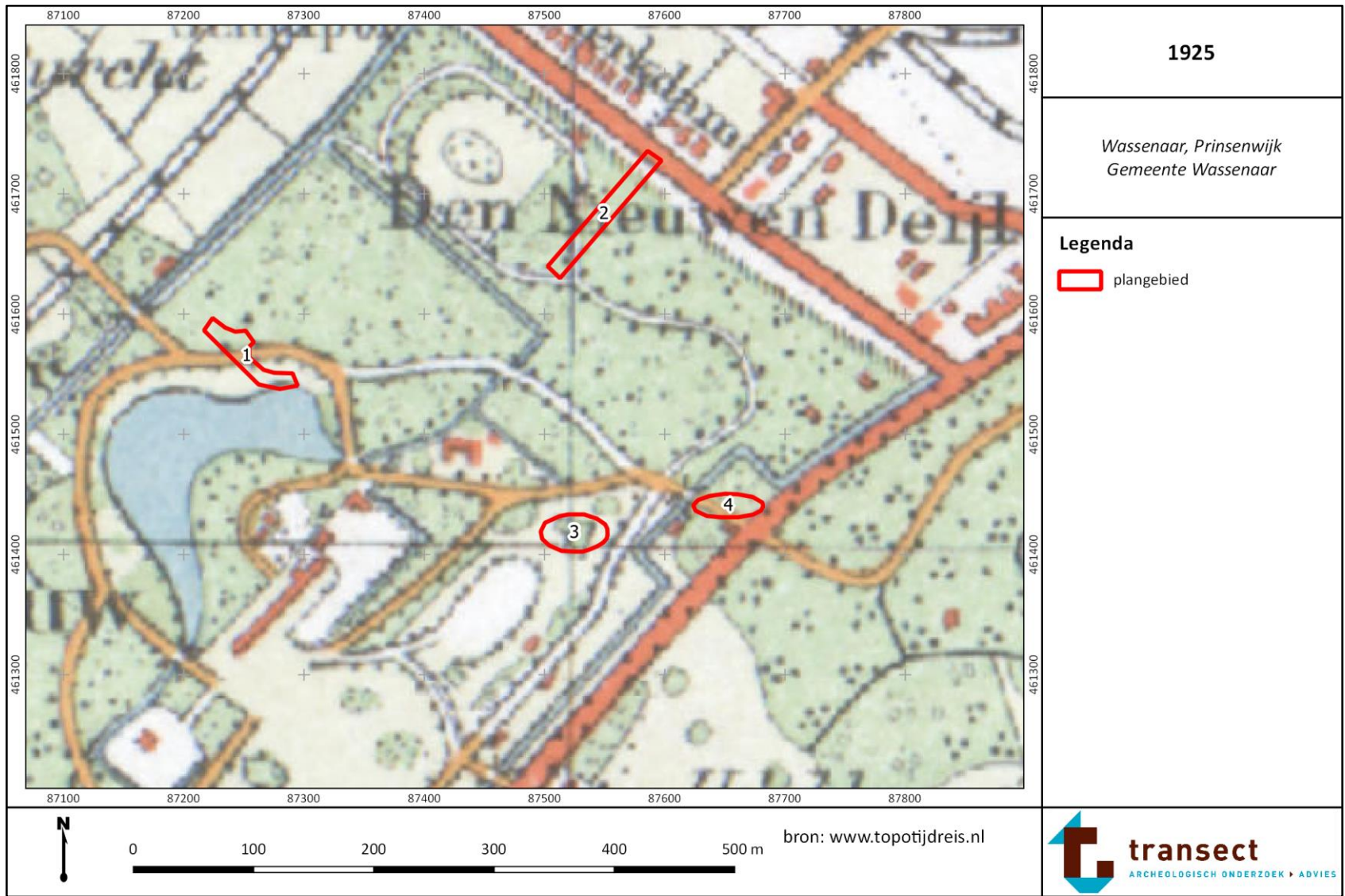
Bijlage 8. Archeologische waarden en onderzoeken

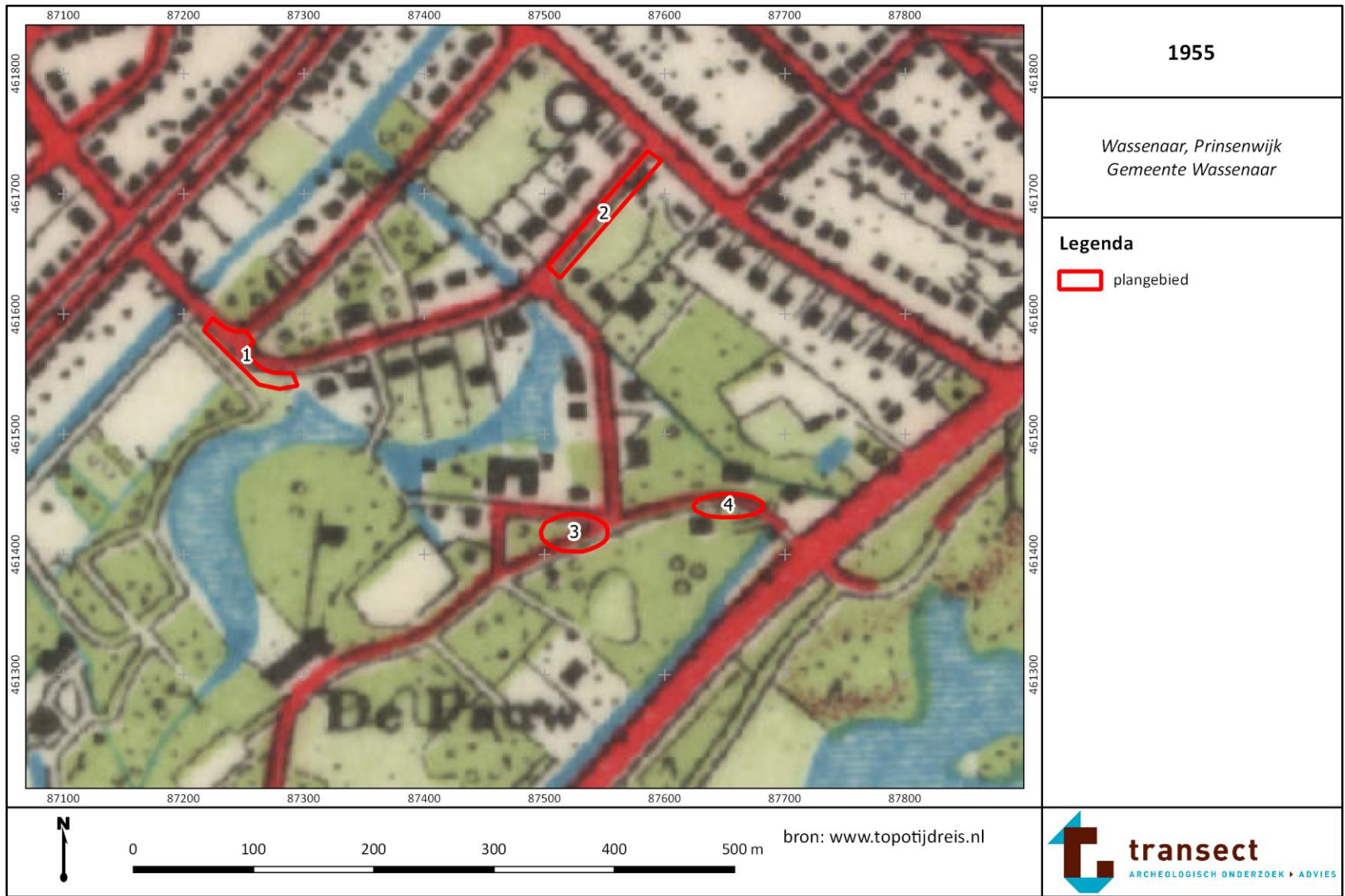
Bijlage 9. Historische kaarten

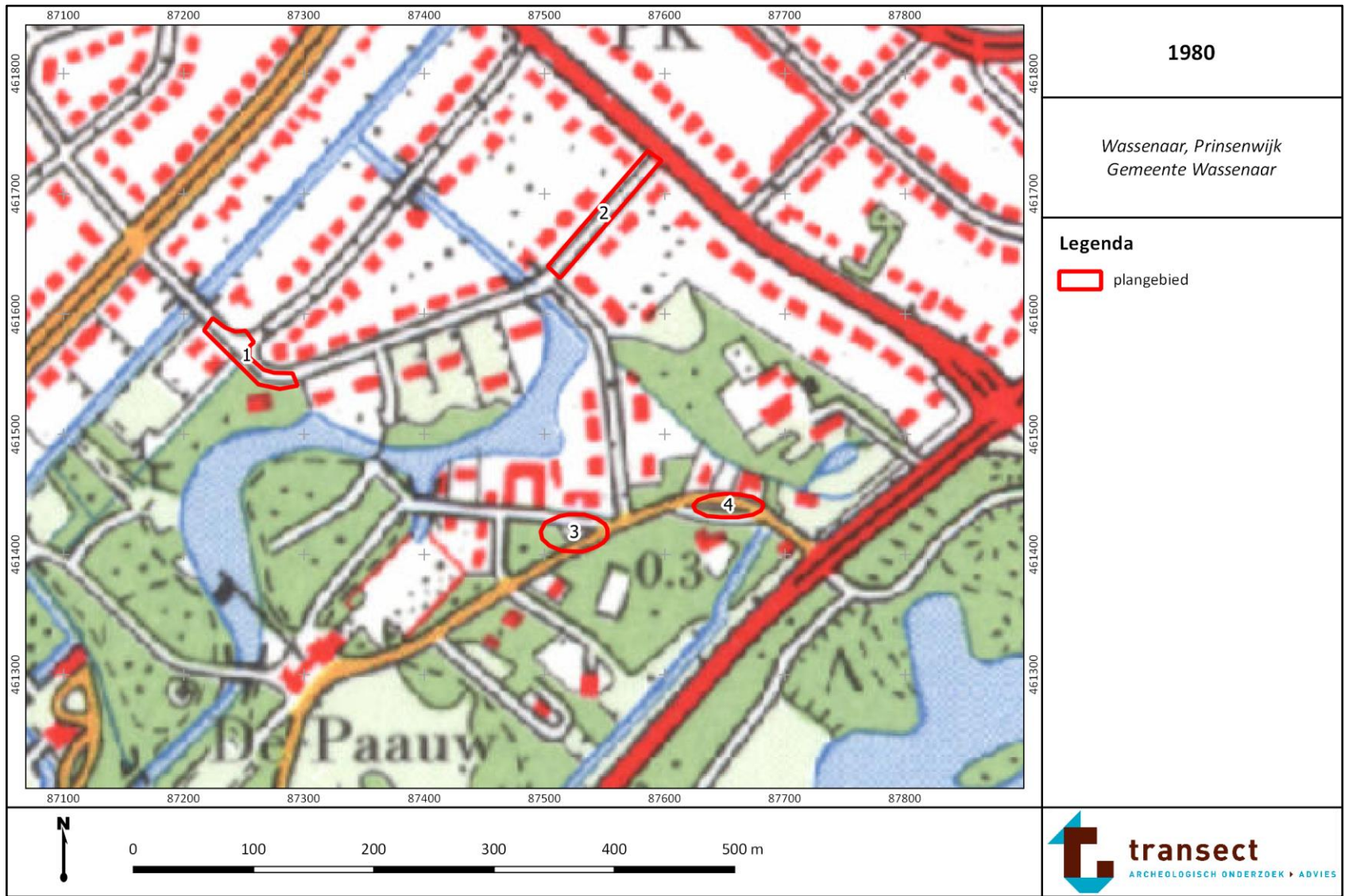

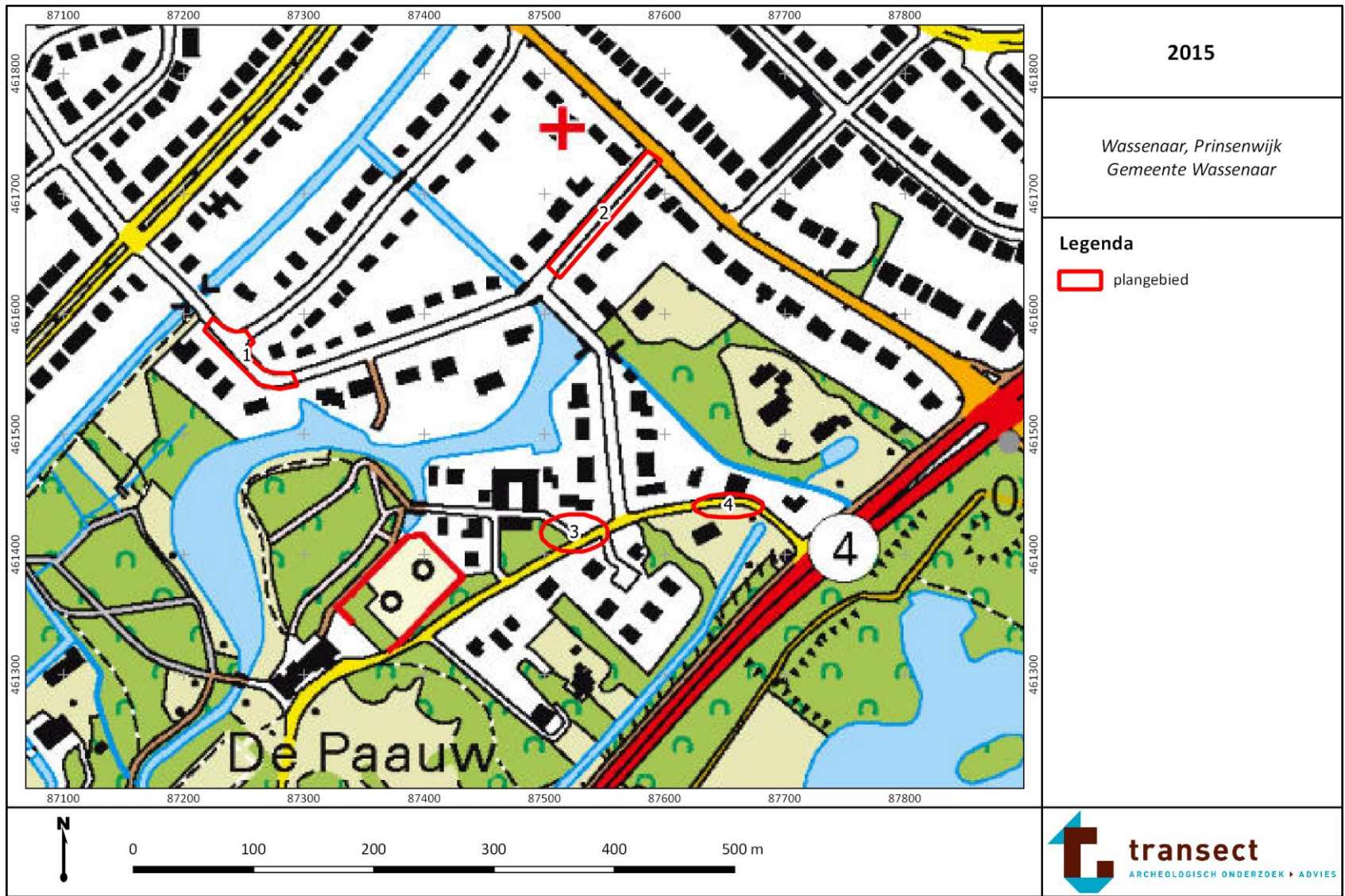

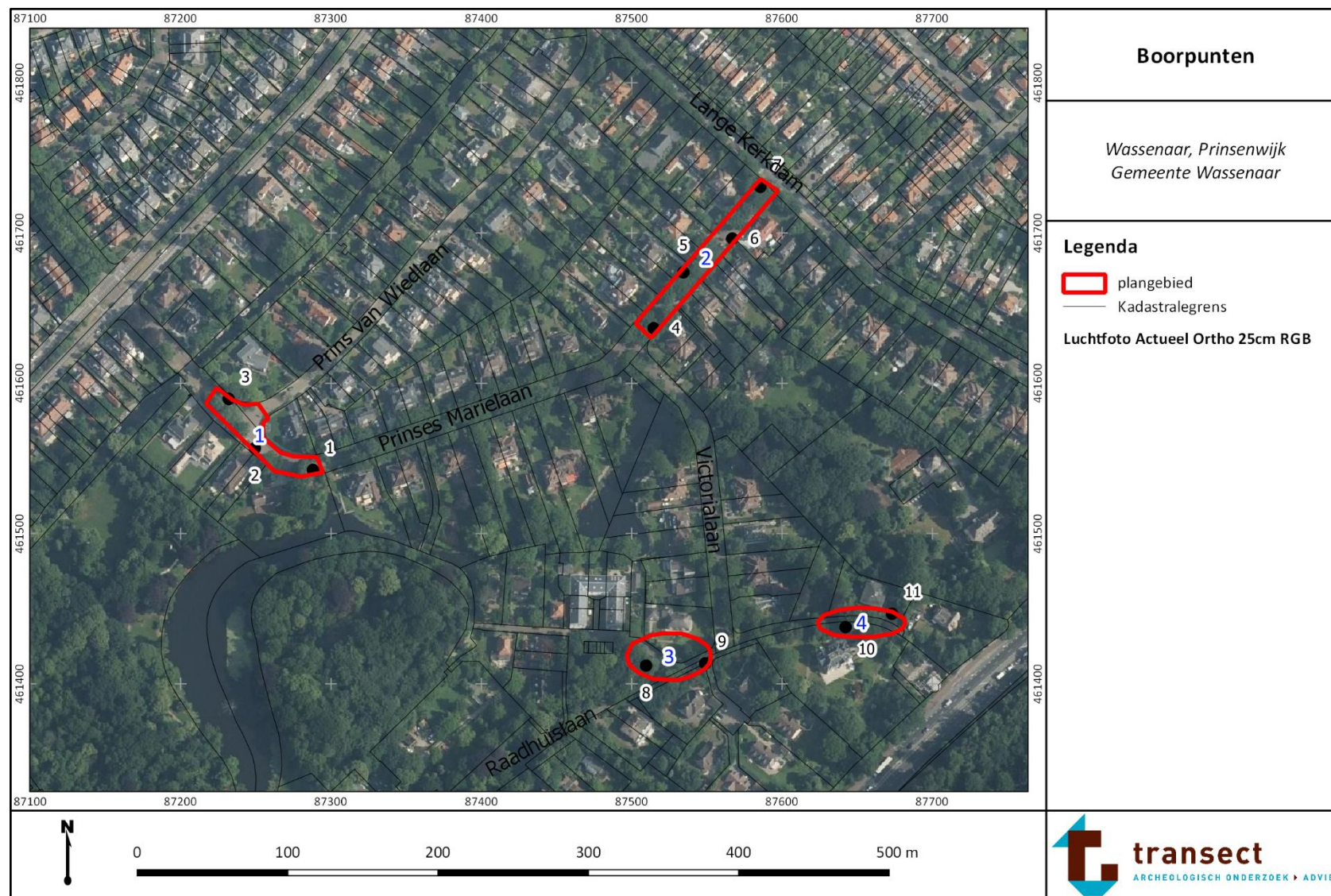

Bijlage 10. Boorpuntenkaart

Bijlage 11. Foto's van boringen

Figuur 7 Boring 2: één van de verschillende pogingen. 0-50 cm -Mv. Boring is representatief voor alle gestaakte boringen.

Boring 4: 0-150 cm -Mv.

Boring 6: 0-100 cm -Mv.

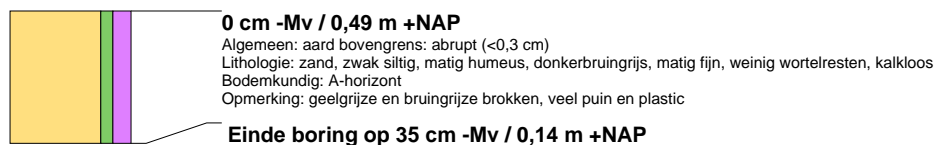
Bijlage 12. Boorbeschrijvingen

---

boring: PRINS-1

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.288, Y: 461.542, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,49, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

boring: PRINS-2

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.249, Y: 461.556, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,79, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

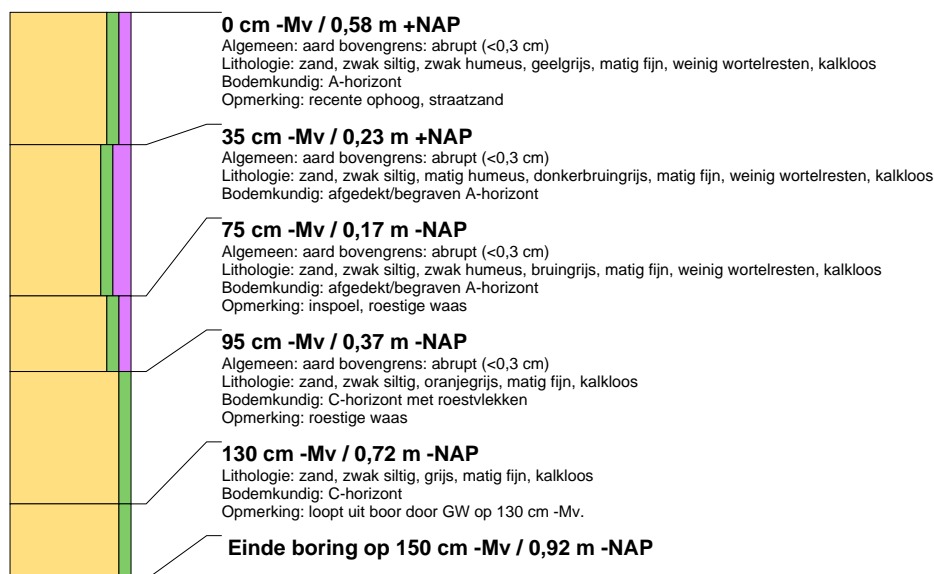
boring: PRINS-3

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.231, Y: 461.589, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 1,49, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

boring: PRINS-4

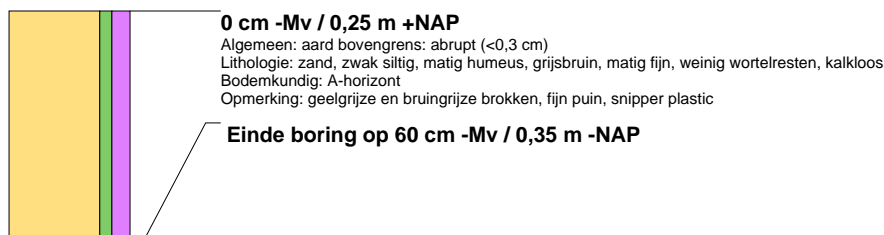
beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.514, Y: 461.636, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,58, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

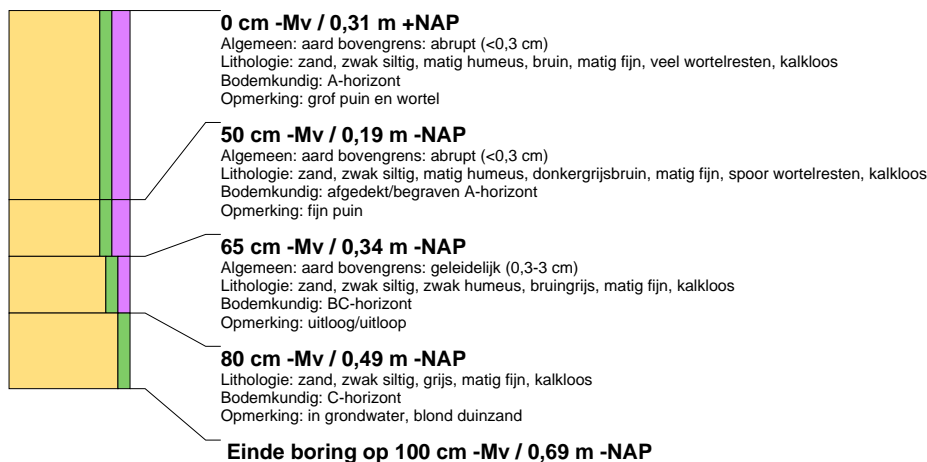
boring: PRINS-5

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.534, Y: 461.673, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,25, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

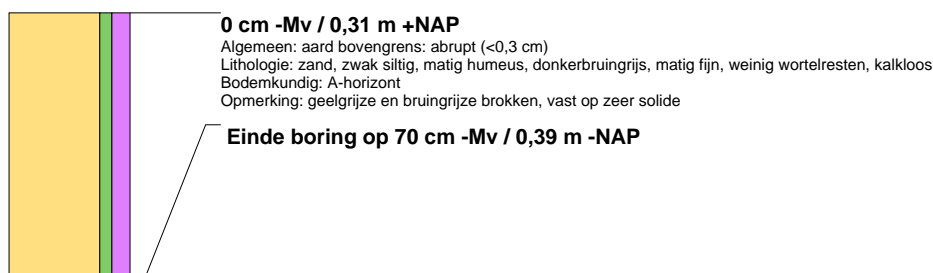
boring: PRINS-6

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.567, Y: 461.696, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,31, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

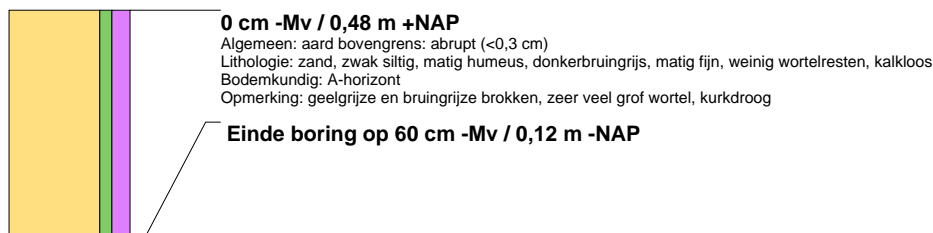
boring: PRINS-7

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.585, Y: 461.730, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,31, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

boring: PRINS-8

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.510, Y: 461.413, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,48, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

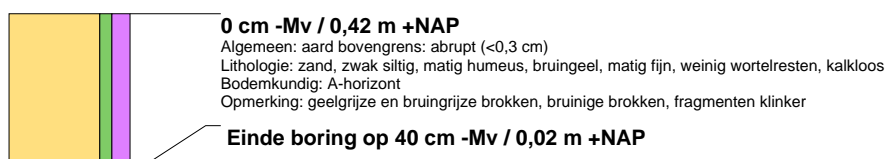
boring: PRINS-9

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.549, Y: 461.413, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,38, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

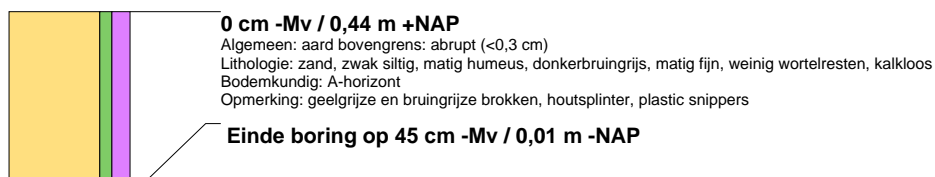
boring: PRINS-10

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.644, Y: 461.445, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,42, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

boring: PRINS-11

beschrijver: JR, datum: 14-12-2018, X: 87.636, Y: 461.450, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 30G, hoogte: 0,44, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Wassenaar, plaatsnaam: Wassenaar, opdrachtgever: Gemeente Wassenaar, uitvoerder: Transect BV

Dit rapport is goedgekeurd door de bevoegde overheid.